

FRIDA NEF
UN SENS VIETII

Coperta ediției române, Ecaterina CIUC

FRIDA NEF

UN SENS VIETII

Prefață
de
Dr. Paul TOURNIER

Editura „GÎNDIREA ROMÂNEASCĂ“

Traducere de DIANA MARIȘ

Ediția originală a acestei cărți a apărut în franceză sub titlul
„Un sens à la vie“, ediția a 4-a
Caux Edition, S.A., 1978 și 1990
1824 Caux (Suisse)

A apărut de asemenea în germană și în engleză la același editor,
precum și în poloneză.

Drepturile pentru ediția în limba română sint rezervate editurii
„Gîndirea Românească“

ISBN 973-95129-6-8

PREFAȚA

Frida Nef ezita încă : niște prieteni au insistat să-și publice povestea vieții ei. Atunci ea mi-a dat manuscrisele. Imediat, și cu convingere, am convins-o, la rîndul meu, să facă acest lucru. Pentru că eu consider că o poveste ca aceasta, spusă atît de simplu și de sincer, poate să-i ajute pe oameni să descopere sensul existenței și al vieții lor personale. Și acum, sînt fericit să-i prezint cartea cititorului.

Doctorul Viktor Frankl, care ocupă la Viena o catedră devenită celebră datorită lui Freud, spune că boala civilizației noastre occidentale actuale este pierderea sensului vieții, că cea mai mare parte a contemporanilor noștri nu mai știu pentru ce trăiesc.

El adaugă că dacă ei nu mai roșesc pentru sex, ca pe vremea lui Freud, mulți dintre ei roșesc pentru religie ; cînd de fapt doar conștiința „în spatele căreia se află Dumnezeu“ permite omului să găsească sensul vieții sale.

Desigur, ni se dau deseori biografii de misionari celebri sau de evangheliști eminenți. Dar aceia sînt oameni excepționali, care au putut face studii îndelungate și sînt dotați cu un mare talent oratoric. De aceea cititorul nu se poate simți vizat pentru că el nu se bucură de astfel de privilegii.

Și apoi, la ei, este vorba de o carieră religioasă, în sensul teologic al termenului, spre care acest cititor nu se simte deloc chemat. De aceea o autobiografie ca aceasta mi se pare că îi completează eficient ; este biografia unei femei simple, laică, cu o copilărie dificilă, și care, timp de ani de zile, a muncit din greu, din devotament pentru Dumnezeu și pentru aproapele ei.

Dar cartea ei este prea personală pentru ca eu să mă pierd aici în generalități sau comentarii psihologice. Ea mă provoacă să scriu, la rîndul meu, la persoana întii. Dacă Frida Nef mi-a cerut această prefață, aceasta este pentru că eu aparțin aceleiași familii spirituale. Pentru că am cunoscut-o bine în perioada cînd a fondat și a condus „Marea Aventura“. Pentru că am cunoscut-o și pe prietena ei Marie-

Liett și le-am împărtășit entuziasmul. Pentru că mărturii foarte simple și concrete cum sînt ale lor m-au impresionat și mi-au schimbat propria-mi viață.

Am avut astfel, și eu, aventura mea, în același timp total diferită și total identică cu cea a Fridei Nef. Și care este universală, trăită de către toți cei pe care Dumnezeu i-a chemat, de-a lungul istoriei și din lumea toată, să le încredințeze drumul vieții lor, atît cît ne este posibil nouă, oamenilor, egoiști și contestatari.

Atunci, prin însuși diversitatea vocațiilor noastre, se distinge comunitatea fundamentală a experienței noastre, aceea a unei intimități tot mai mari cu Dumnezeu în reculegere, și a fructelor acestei experiențe cu prețul unei supunerii întotdeauna dificile.

Deseori sînt întrebat despre această reculegere care mă ajută de patruzeci și șase de ani să mă recunosc mai bine așa cum sînt și să văd mai bine ceea ce Dumnezeu așteaptă de la mine. Nu pot niciodată să răspund decît : „Încercați !” Căci, pentru a ne iniția, exemplul celor care o practică este mai eficace decît sfaturile.

Paul TOURNIER

PREFAȚA LA EDIȚIA ROMÂNEASCĂ

Prin paginile acestei cărți cititorul are șansa de a cunoaște personalitatea Friedei Nef; ea se numără printre elvețienii care, în 1946, au luat inițiativa de a face din Caux un centru mondial de conferințe al Reînarmării morale. Această inițiativă este poate una dintre cele mai mari mărturii ale tradiției umanitare a Elveției.

Am tradus această carte gândindu-mă cu recunoștință la această femeie simplă, subțire ca un fir dar atât de puternică prin credința ei, pe care am cunoscut-o la Caux în august 1990, și care, alături de prietenii ei (L. și F. Maton, J. și A. Bahuaud, I. și J. Bareault, L. și P. Lasserre, M. și D. Mottu, L. Perrenoud, R. Donner și mulți alții), m-a făcut să cunosc Reînarmarea morală și principiile sale și să trăiesc această Mare Aventură a descoperirii de sine și a lui Dumnezeu.

Încă din copilărie, Frida Nef a luat hotărîrea să se supună voinței lui Dumnezeu și toată viața ea a fost un instrument în mîna Domnului în slujba oamenilor.

De la Frida Nef cititorul află mesajul Reînarmării morale, care poate fi rezumat în aceste cuvinte ale lui Frank Buchman, inițiatorul ei: „Reînarmarea morală este ocazia oferită omului de rînd de a face lucruri extraordinare“. Cititorul mai află și că viața noastră trebuie să fie ghidată de convingerea că Dumnezeu este suprema autoritate.

Căci Frida Nef a înțeles că lumea are nevoie de dragoste și de unire. Acum mai mult ca oricînd lumea este divizată și această diviziune este opera pasiunilor umane: orgoliul, ura, zgîrcenia, avariția, invidia. Dar noi trebuie să recîștigăm arta de a ne uni, trebuie să rîgăsim secretul transformării. Și Frida Nef ne dă o adevărată lecție pentru a ști cum să-i

transformăm pe dușmani în prieteni și ura în dragoste. Și prin transformarea individuală ajungem la transformarea societății și a structurilor sale. O societate condusă de oameni care știu să-l asculte pe Dumnezeu și să i se supună.

Am convingerea că cel care are acum șansa de a o cunoaște pe Frida Nef și viața ei, îi va împărtăși convingerile, va începe el însuși Marea Aventură și își va încredința voința și viața vrerii lui Dumnezeu.

Diana MARIȘ

PREFACE A L'EDITION ROUMAINE

Le lecteur roumain a la grande chance de connaître, par les pages de ce livre, la personnalité de Frida Nef, l'une des Suisses qui, en 1946, ont pris l'initiative de faire de Caux un centre de conférences mondial du Réarmement moral. Cette initiative est peut-être l'une des plus grandes preuves de la grande tradition humanitaire de la Suisse.

J'ai traduit ce livre en pensant avec reconnaissance à cette femme simple, mince comme un fil et bien forte par sa foi, que j'ai eu l'honneur de connaître à Caux en août 1990, qui, avec ses amis (L. et F. Maton, J. et A. Bahuaud, I. et J. Bareault, L. et P. Lasserre, M. et D. Mottu, L. Perrenoud, R. Donner et beaucoup d'autres), m'a fait connaître le Réarmement moral et ses principes et vivre cette Grande Aventure de la découverte de soi-même et de Dieu.

Dès son enfance, Frida Nef a pris la décision d'obéir à Dieu et toute sa vie elle a été un instrument de Dieu au service des hommes.

Par Frida Nef le lecteur apprend le message du Réarmement moral qui peut se résumer en ces mots de Frank Buchman, son initiateur : "Le Réarmement moral est l'occasion offerte à l'homme ordinaire de faire des choses extraordinaires". Le lecteur apprend aussi que notre vie doit être guidée par la foi profonde que Dieu est l'autorité suprême.

Car Frida Nef a compris que le monde a besoin d'amour et d'union. Le monde est maintenant, plus que jamais, divisé et cette division est l'oeuvre des passions humaines : l'orgueil, la haine, la cupidité, l'avarice, l'envie. Mais nous devons regagner l'art de nous unir, nous devons retrouver le secret du changement. Et Frida Nef nous donne une vraie leçon

*pour transformer nos ennemis en amis et la haine en amour.
Et par le changement individuel nous débouchons sur une
transformation de la société ; une société guidée par des
hommes qui savent écouter et obéir à Dieu.*

*Je suis convaincue que celui qui a la chance de connaître
Frida Nef et sa vie, partage ses convictions, commence lui
même la Grande Aventure et confie sa volonté et sa vie à
la volonté de Dieu.*

Diana MARIŞ

CUVÎNT ÎNAINTE

Eram complet pierdută... Îmi așteptam valiza care nu sosea. Într-un birou, mi se spune că am coborît din avion cu o oră mai devreme și că nu mă găseam în Atlanta, unde trebuia eu să merg! Soseam din America de Sud și mă încrezusem în ceasul meu, neștiind că era o schimbare de oră în timpul călătoriei. Innebunită, am alergat din toate puterile spre pistă și mi-am regăsit avionul în ultimul minut!

De aceea, ce ușurare am simțit când, sosind în Atlanta, am fost întâmpinată cu un larg suris de bun venit: era prietena mea Frances. Ea m-a condus în vila ei mare și frumoasă. În împrejurimi, am remarcat căsuțe drăguțe înconjurate de grădini înflorite.

Într-o zi, Frances a vrut să mă ducă să văd munții și o pășune care îi aparținea. Eu nu vedeam decât o pășune absolut plată. Dar munții? Era oare aveau? După multe ore de drum, mașina începu să se cațere pe un drum pietros și ne-am găsit pe o pășune alpină presărată cu flori de munte. Sub un cer de toamnă însorit, caii săi pășteau. Am mâncat într-o cabană, în mijlocul pajiștilor.

În timpul acestei călătorii și în zilele următoare, am învățat să ne cunoaștem mai bine. În această atmosferă atât de prietenească, mă simțeam chiar ca acasă la mine. Abia atunci mi-am dat seama că, de fapt, noi două veneam din familii total diferite. Tatăl lui Frances crease Retail Credit, care a devenit una dintre marile afaceri din America. Eu, eu veneam dintr-o familie muncitorească, foarte simplă, din Elveția.

I-am vorbit lui Frances despre viața mea și, într-o zi, ea îmi spuse cu un ton foarte convins:

— Frida, tu trebuie să-ți scrii povestea ta.

— Nu aș putea niciodată, am răspuns.

Când, un an mai târziu, prietenii mei Gisèle și Oscar au venit să-mi spună același lucru, mi s-a părut că era o indicație de Sus. Deși mă simt întru totul incapabilă, m-am pus pe lucru și așa s-a născut această carte.

COPILĂRIA

Familia mea

M-am născut la Gais, un sătuc din cantonul Appenzell, în Elveția, într-o dimineață de mai 1908. Am aflat de la mama că primăvara aceea fusese minunată și că toți copacii fuseseră în floare. Dar, în noaptea care a precedat nașterea mea, a nins atât de tare încît a doua zi multe ramuri înflorite s-au rupt sub povara zăpezii. În zilele noastre, astrologii nu mi-ar fi prevăzut probabil un viitor foarte fericit, dar pe vremea aceea nu se acorda atîta importanță acestui gen de considerații ! Eram încă foarte mică atunci cînd am plecat să locuim lângă Saint-Gall și, de fiecare dată cînd mama se întorcea cu noi la Gais, prietenii ei erau foarte curioși să o vadă pe fata care se născuse sub acele triste auspicii !

Eram cinci copii : fratele și sora mea mai mari, eu a treia, fratele și sora mea mai mici. Avuseserăm încă un frate care a murit foarte de mic.

Tatăl meu, țesător, lucra la domiciliu și avea în același timp un loc de muncă la un fabricant, unde se ocupa de instalarea și de repararea războaielor de țesut.

În vremea aceea, țesutul manual era încă o meserie frumoasă, foarte la modă. Tatăl meu se inițiase în această meserie însoțindu-l pe bunicul, care mergea să repare războaiele pînă în satele mai îndepărtate ; acest fapt îi obliga să ia masa în cafenele.

Avea spiritul deschis și era pasionat de lectură : aveam în pod lăzi pline de reviste, de almanahuri și de cărți de toate felurile. Uneori, după ce citise tot ce avea la îndemînă, ne trimitea pe cîte unul în pod ca să-i căutăm o nouă grămadă din aceste cărți pe care începea apoi să le citească.

Viața nu este ușoară

Cred că o iubea pe mama, dar din păcate se deda la alcool și cheltuia ca să bea prin cafenele cea mai mare parte din modestele sale ciștișuri. Deseori nu aveam cu ce să cumpărăm piine.

Mama trimitea atunci pe doi dintre noi în căutarea lui prin cafenele. Era lucrul de care mă temeam cel mai mult — de fiecare dată, un adevărat coșmar — căci ne era așa de rușine să-l vedem pe tata în starea lui de beție. De afară, din spatele geamurilor, ascultam și căutam să-i recunoaștem vocea, apoi intram tremurînd, știind că oamenii vor rîde și că ospătărițele vor avea priviri disprețuitoare. (Oh ! cum le mai uram pe aceste femei !) Ce ușurare cînd puteam să plecăm, de acolo cu cei cîțiva bănuți pe care ni-i dădea pentru a cumpăra o pînișoară.

I se întîmpla mamei, care avea umorul celor din Appenzell, să ne spună : „Mergeți să-l căutați pe tatăl vostru și spuneți-i că îl așteaptă cineva acasă“. Uneori ne mergea, se lăsa dus și revenea acasă intrigat. Atunci mama îi spunea : „Eu sînt cel care te așteaptă“.

Rochii la modă

Grija constantă a mamei noastre era să găsească mijloacele să ne hrănească, să ne îmbrace. Nu se întîmpla decît foarte rar să ne poată cumpăra o pereche de pantofi sau o rochie, dar atunci era o sărbătoare ! Ea nu cerea niciodată nimic nimănui, totuși erau oameni care ghiceau nevoile noastre și ne dădeau haine uzate ; alții, din delicatețe își lăsau, anonim, darurile în fața ușii.

Mama dregea aceste haine cît se putea mai bine : nu trebuia să lipsească nici măcar un singur nasture ! „Nici o femeie serioasă nu ar permite acest lucru“, spunea ea. În schimb, nu-i păsa deloc de modă. În rochiile noastre mult prea lungi, sora mea și cu mine ne temeam, să nu rîdă colegii de noi, și de aceea le scurtam cu ajutorul acelor de siguranță pe care i le șterpeleam. Ne descurcam noi să plecăm ceva mai devreme la școală și, de îndată ce nu mai puteam fi văzute, alergam în spatele unui copac sau al unui tufiș și acolo ne scurtam rochiile și făceam cît de cît un tiv cu acele de

siguranță ; astfel, ajungeam la școală în rochie scurtă ! La întoarcere, același joc pentru a desface tivul și ajungeam acasă în rochie lungă !

Trebuia să avem grijă de lucrurile noastre : încă din primele zile frumoase de primăvară, pantofii noștri erau închiși într-un dulap, și nici vorba să îi mai scoatem înainte de toamnă. Mergeam desculți și eram aproape singurii care o făceam. Priveam cu poftă sandalele drăguțe ale colegilor noștri. La primul îngheț, o rugam pe mama să ne dea pantofii. Ah ! ce bine era să ai picioarele la căldură !

În toată această sărăcie, mama se ținea tare, căci ea avea o credință în orice încercare. Pentru a-și hrăni cei cinci copii, ea muncea adesea pînă în zori să decupeze broderii, muncă foarte delicată, care se făcea cu ajutorul unor foarfeci bine ascuțite, pretindea o mare îndemnare și aducea foarte puțin venit.

Într-o dimineață (este una din amintirile mele cele mai vechi), trebuie să fi avut între trei și patru ani, dejunam ca de obicei pîine și lapte. Mama era tăcută și avea un aer obosit. Stăteam alături de ea și am observat că ea bea o cană de lapte, dar nu mîncea nimic. Am întreat-o :

— Tu de ce nu mînci pîine ?

— Pentru mine, laptele este suficient ; voi aveți nevoie de pîine, îmi zise ea.

Acest răspuns a rămas pentru totdeauna gravat în memoria mea.

Bunicii mei

Mama venea dintr-o familie de cincisprezece copii. Părinții ei au trăit uniți timp de cincizeci de ani într-o dragoste excepțională. Noi aveam pentru ei un profund respect.

La optzeci și cinci de ani, ei coborau încă, în fiecare dimineață, în atelierul lor pentru a țese. Era o mare bucurie pentru noi să mergem în vizită la ei și să-i privim lansînd suveica de la un capăt la altul al războiului.

Trăiau foarte simplu. Există o imagine pe care nu o voi uita niciodată : este cea a prînzului familial. Așezați unul în fața celuilalt, la colțul mesei pătrate, bunicii mei mînceau din aceeași farfurie, care era mai mare decît a celorlalți. Mai întîi bunicul servea mîncarea pentru toată lumea, apoi, în timp

ce mînca, cu un gest rapid, împingea cu furculița lui bucățile cele mai bune spre partea bunicii, și ea, imediat, le retrimetea spre el. Acest joc continua pînă în momentul cînd nu mai rămîneau decît cele mai bune bucăți, pe care erau atunci obligați să și le împartă.

De la ei avea mama o credință simplă și fără lacune. Frații și surorile ei ne-au spus adesea că niciodată mama noastră nu a mers la părinții ei pentru a se plînge sau a cere ceva, indiferent ce. Cînd noi o întrebam de ce se căsătorise cu tatăl nostru, ea ne spunea : „Îi cunoșteam slăbiciunea, dar îl iubeam, și speram să fac ceva pentru el“.

Ea îi promisese fidelitate pînă la moarte și, în cele mai rele momente, conta numai pe Dumnezeu.

Pantofi găuriți și recompense

Îmi amintesc că într-o zi era multă zăpadă pe jumătate topită și, întorcîndu-mă de la școală, picioarele mele erau înmuiate din cauza pantofilor găuriți. „Mîine, îmi zice mama, nu o să mai mergi la școală ; trebuie să așteptăm pînă o să ai alți pantofi“. Mă întrebam cu oarecare neliniște dacă este permis să lipsești de la școală din cauza pantofilor găuriți...

Vă puteți poate imagina bucuria și surpriza noastră cînd, a doua zi dimineată, trei perechi de pantofi erau aliniate în pragul ușii de la intrare ! Una dintre aceste perechi mi se potriveau de minune. Acest lucru m-a impresionat profund și am presimțit că la mijloc trebuia să fie un mister minunat.

Am trăit mai multe asemenea experiențe. Știam că aceasta se datora mamei noastre care îl iubea pe Dumnezeu. Deseori o găseam rugîndu-se cînd intram în camera ei. Deși era blîndă așa cum este o mamă, nu era deloc sentimentală : nu ne menaja și ne învăța să muncim și să ajutăm în gospodărie.

Sîmbăta, fiecare își avea partea lui din curățenia de făcut în casă. Noi aveam rareori carne pe masă în cursul săptămîinii, dar ce ospăț cînd odată casa curată, primeam ca recompensă la masa de seară un salam sau un cîrnaț cald, pe care aveam voie să le mîncăm cu degetele ! Era pentru noi o masă sărbătorească și ne bucuram de ea chiar cu cîteva zile înainte.

În pădure

În timpul vacanțelor, mergeam deseori să petrecem zile întregi în pădure pentru a aduna vreascuri. Era nevoie de destul de multe zile pentru a încălzi camera familială o iarnă întreagă.

Plecam de obicei între orele cinci și șase dimineața, cu o bucată de pâine și puțină brinză în buzunar, trăgând cărucioarele pe care îngrămădisem vreascurile după ce le strînsesem cu grijă în mănunchiuri. Ne plăcea s-o luăm pe un urcuș care ducea la un cătun înconjurat de păduri. Acolo se întindea un mare heleșteu plin de trestie. O bisericuță veche, o clopotniță foarte ascuțită, ca și o mănăstire alăturată construită în 1244, dădeau acestui sat originalitatea care îl făcea renumit în tot cantonul.

Ajungeam dimineața foarte devreme, trăgîndu-ne cărucioarele. Aerul era adesea încă foarte răcoros și atmosfera atît de calmă! Mergeam să batem la ușa mănăstirii și ceream călugăriței care deschidea ferestruica porții, să fie bună să ne dea pentru doi bani „Kräpfli“ (biscuiți cu anason), „specialitatea casei“, făcuți la mănăstire. Știam că ea ne va umple buzunarele. Puțin emoționați, dar foarte fericiți, plecam mai departe ca să ne strîngem lemnele.

Ne grăbeam să terminăm, căci nu voiam să se sfîrșească ziua fără să facem un tur cu barca pe heleșteu. În mod normal ar fi trebuit să plătim ceva, și era interzis să navighezi cînd era vînt, dar noi nu puteam rezista și ne imbarcam clandestin. Nu era ușor să vislești pe heleșteul plin de stuf, mai ales cînd apa era agitată. Reveneam cu inima bătînd cu putere, simțîndu-ne puțin vinovați, dar ușurați pentru că eram teferi. Altă dată, apa era calmă și, din barcă, priveam soarele coborînd în spatele satului și al pădurilor. Niciodată nu voi uita aceste apusuri de soare: ele mă făceau să înțeleg că viața putea să fie și frumoasă. Atunci, vesela coborîre a întoarcerii acasă mi se părea de două ori mai scurtă ca de obicei.

Un coș cu fructe și un pat de frunze uscate

Toamna, vecinul nostru, un țaran, ne chema să-l ajutăm să adune fructele. Ca recompensă, ne dădea un coș plin pentru toată familia. Ce deliciu să muști din merele și perele

zemoase, cu permisiunea să mănînci atît cît vrei ! Eram deseori înțepați de viespi, și totuși acestea erau vacanțele noastre cele mai frumoase.

La începutul iernii, mergeam să adunăm frunze uscate destinate să reînnoiască saltelele din paturile noastre, care, după un an, „făceau gropi“ și nu mai erau confortabile. Puneam frunzele cîteva zile la soare ca să fie perfect uscate. Într-o dimineață frumoasă, ne goleam saltelele-sac, mama le spăla și le punea la soare, iar seara le umpleam avînd grijă să le îndesăm bine ; mama ne spunea în timp ce le cosea la loc : „Să vedeți ce bine o să dormiți în seara aceasta“. „Într-adevăr, ce bucurie să te rostogolești pe acești saci umflați bine și să adormi în mireasma frunzelor uscate la soare !

De ce ?

Trebuie să fi avut nouă sau zece ani cînd am fost trimiși, fratele meu și cu mine, să muncim la un grădinar. Smulgeam buruieni sub un soare de plumb pentru zece centime pe oră. Trebuia să începem la ora opt dimineața. La amiază ni se aducea un bol cu supă și o bucată de pîine. Așezați pe trepte, la ușa vilei, mîncam, nu fără să ne gîndim cu melancolie la cei care puteau mîncă cu părinții lor în jurul unei mese vesle.

Îndată ce terminam de mîncat trebuia să reluăm munca pînă seara. Cînd îi auzeam pe ceilalți copii jucîndu-se și rîzînd prin apropiere ne durea sufletul. Și toate acestea pentru că noi eram săraci, pentru că tatăl nostru bea și trebuia să cîștigăm bani ca să putem cumpăra vreo pereche de pantofi sau altceva !

Într-o zi, n-am mai putut răbda și am refuzat să mă mai întorc să muncesc atît de greu pentru aproape nimic.

Seara, în paturile noastre, unde dormeam cîte doi, ne puneam mij de întrebări : De ce lumea este făcută așa ? De ce există oameni bogați și alții care nu au nimic ? De ce mama noastră trebuie să lucreze atît de greu ? De ce valorăm noi cu atît mai puțin decît alții și sîntem tratați ca inferiori ? Pentru ce trăim ?

Anii de școală

În primăvara anului 1914 am intrat la școală. Puțin după aceea, a venit războiul. Îl văd încă pe vestitorul public bățind toba și parcurgînd toate străzile satului pentru a chema soldații sub arme. Noi, copiii, eram foarte agitați. Fără să înțelegem cu adevărat pericolul care amenința, simțeam că se petrece ceva grav. Acasă, acest lucru se făcea simțit prin mesele tot mai sărace. Banii ne lipseau chiar pentru a cumpăra strictul necesar și deseori ne era foame. Îmi amintesc că împreună cu frații și surorile mele ne rezepeam la fiecare coajă de piine uscată.

Prinții ne-au trimis atunci să mîncăm la prînz supa școlară. Mama era fericită de această soluție, dar pentru mine era un coșmar. Moștenisem o constituție fragilă și nu-mi era niciodată foame. Mai ales, aveam oroare de supa cu fulgi de ovăz pe care am fost obligată să o mîncînc atît de des cînd eram bolnavă. Atunci cînd aveam în fața mea bolul mare de email cu știrbiturile lui negre, umplut cu această supă detestată, o adevărată spaimă puneă stăpînire pe mine. Știam că nu pot pleca înainte de a-mi fi golit bolul și îl rugam pe fratele meu Hans să mînce și supa mea. Colegii lui își băteau joc de el, dar el mă scotea din încurcătură, nu fără să găsească în aceasta și vreun profit personal : dacă știa că primisem puțină ciocolată sau ceva dulciuri, mă obliga să împart cu el ; dacă refuzam îmi spunea : „Atunci nu îți voi mai mînce supa.“ Mulți ani mai tîrziu, am rîs amîndoi evocînd această amintire !

Tatăl meu

Conduita tatălui meu apăsa greu asupra noastră. Într-o zi, ieșind de la școală și întorcîndu-mă veselă cu colegii acasă, am zărit de departe un om beat pe care alte două persoane îl susțineau. Am simțit un șoc și mi-am zis : „Numai de n-ar fi tata !“ Am încetînit pasul și am încercat să atrag atenția colegilor mei în altă parte, dar în zadar. La un moment dat, ei strigară cu toții : „E acolo un bețiv, să mergem să-l vedem !“ Era chiar tatăl meu. Mi-este imposibil să traduc umîlînța pe care am simțit-o. Mi-am strîns pumnii în

buzunare și am hotărît să fac totul pentru a nu mai îndura niciodată o asemenea rușine ! Încă din acel moment, s-a instalat în inima mea o voință sălbatică de a reuși în viață. Pe măsură ce anii treceau, situația noastră familială ne părea intolerabilă și ura pentru tatăl nostru creștea. Deseori îi spuneam mamei :

— Când vom fi mari o să muncim și o să câștigăm bine, pentru ca tu să ai o viață mai ușoară ; dar atunci va trebui ca tatăl nostru să se schimbe sau să plece.

Dar mama ne răspundea :

— Rugați-vă pentru el, ca să se schimbe ; este singura mea dorință. Nu faceți nimic ce ați putea regreta mai târziu. Amintiți-vă că este tatăl vostru.

Săptămânile care au precedat confirmarea mea au fost printre cele mai penibile. Tata își petrecea toate serile la cafenea și eram înspăimîntată la gândul că ar putea fi beat în ziua aceea. Toate cadourile pe care le primeam nu-l puteau înlocui pe cel pe care l-aș fi dorit cel mai mult : prezența unui tată sobru și iubitor.

În ajunul acestei mari zile, el s-a întors acasă târziu și s-a culcat îmbrăcat pe divan. Nu am dormit prea mult în noaptea aceea. La ora cinci dimineața, am auzit că se trezea. O forță interioară m-a determinat să mă ridic imediat și să merg să-i vorbesc. M-am postat în fața lui și i-am spus :

— Tată, promite-mi că nu mergi la cafenea astăzi. El m-a privit surprins și mi-a spus :

— Trebuie să ies o clipă, dar voi reveni.

L-am rugat să nu-mi facă rușinea să rămână la cafenea în timp ce eu voi fi confirmată la biserică. Cred că forța interioară atât de arzătoare cu care i-am vorbit l-a impresionat și l-a înduioșat. De aceea, după o ieșire scurtă, a revenit și și-a petrecut ziua cu noi.

Crăciunul

Erau Crăciunuri pe care trebuia să le sărbătorim fără tata și eram înspăimîntați. Când se întorcea pe jumătate beat, mama ne trimetea repede în pat. Ne culcam sub dunele noastre, dar ciuleam totuși urechile ca să ne asigurăm că el nu îi face scene. Dar cum ea știa să tacă și să rămână calmă, el mergea în general repede în pat și noi eram foarte ușurați.

Și cu toate acestea, aveam întotdeauna un brad de Crăciun și dacă tata se găsea în mijocul nostru fără să fi băut, el, cel adevărat, atunci era pentru noi o seară de neuitat. Înainte de Crăciun, ne goleam pușculița ca să cumpărăm un mic cadou pentru părinții noștri. Mama nu putea să cumpere jucării, dar găseam întotdeauna o haină sau ceva util la locul nostru. Acest lucru ne bucura mult, dar nu se putea compara cu bucuria pe care o simțeam când tata era acolo, când îi aduceam un mic cadou, când părea fericit și suridea chiar ; atunci eram copleșiți de fericire !

Pentru masa de la miezul nopții, fiecare cumpăra vreo specialitate, mezeluri sau altceva, și era atunci pentru noi adevăratul festin de Crăciun. Ceea ce se păstra pentru a doua zi, era pus între geamurile înghețate, care ne serveau de frigider. Crăciunurile acelea, când eram și noi o familie adevărată, au rămas pentru noi cele mai frumoase amintiri.

Mama nu își pierde speranța și se ruga pentru ca tata să fie eliberat de patima lui. „Nu aș putea să-i cer prea mult lui Dumnezeu, ne spunea ea, dar dacă măcar tatăl vostru s-ar putea schimba înainte de a muri, și să putem trăi vreo doi anișori în pace, în familie... Aceasta este dorința mea cea mai mare.“

Dumnezeu i-a îndeplinit dorința. După douăzeci și șapte de ani de căsătorie, de lupte și suferințe, tata a fost internat nouă luni într-un azil de băutori. A ieșit de acolo transformat și a cerut iertare mamei. Era eliberat. Timp de doi ani și jumătate, am avut bucuria de a trăi fericiți în familie.

A căzut bolnav și a murit la vârsta de patruzeci și nouă de ani, în ziua de Paști 1930. În ultima zi, a repetat în continuu : „Ajutați-o pe mama voastră, faceți tot ce puteți pentru ea, vă implor“. Cu câteva ore înainte de a-i închide ochii, mama l-a întrebat :

— Ești în pace cu Dumnezeu și cu oamenii ?

— Da, a răspuns el foarte clar.

Ceasul lui, suspendat de un cui alături de el, i s-a oprit deodată cu respirația.

Vreau să trăiesc

Acești ani de suferințe nu ne-au lăsat numai cicatrice în inimi, dar și sănătatea noastră s-a resimțit pentru că am fost subalimentați. Până când am atins vârsta de cincisprezece

ani, mama se întreba mereu dacă voi trăi sau dacă voi muri. La nouă ani am fost lovită de o boală al cărei nume nu-l cunosc : corpul meu nu era decît o mare rană deschisă, picioarele îmi erau umflate de apă. La aceasta s-a mai adăugat scarlatina, și eram între viață și moarte. În dimineața de Rusalii, după vizita medicului mama s-a apropiat de patul meu și mi-a zis :

— Decît să suferi așa, nu ai prefera să mergi în cer ?

Această întrebare a fost pentru mine un șoc.

— Vreau să trăiesc, am răspuns.

Am înțeles că doctorul mă condamnase. Deși mama mi-a spus că în cer aș fi cu îngerii, nu am persistat mai puțin în refuzul meu de a muri. De aceea, cînd a ieșit din cameră, simțindu-mă singură și părăsită de toți, chiar și de mama, fără să am încă o credință adevărată m-am adresat acestui Dumnezeu, de care mi se vorbea și i-am spus : „Dacă vrei să mă faci să mor, înseamnă că tu poți să mă faci și să trăiesc. Mi-ar place să știu ce este viața. Și dacă îmi permiți să trăiesc, o să poți face din mine ce vrei tu“.

Mai tîrziu, în momentele cele mai grele, mi-am amintit acest angajament care adesea m-a ajutat să găsesc drumul cel bun.

ÎMI CÎȘTIG EXISTENȚA

Prima mea plată

La vârsta de paisprezece ani, am părăsit școala primară. Cîteva zile după aceea, unul dintre dascălii mei m-a întrebat dacă aș putea veni să o ajut pe soția lui care era bolnavă.

Întotdeauna adorasem copiii, mai mult decît pășunile. Cum în această familie exista un băiețel de un an, am acceptat pe loc. La puțin timp după aceea, mama copilului a trebuit să suporte o operație. Unele persoane considerau că eram prea tînără ca să o înlocuiesc, dar spre surprinderea mea am fost păstrată și mi s-a dat în grijă copilul și menajul. Pentru că din totdeauna avusesem un sentiment de inferioritate, această încredere mi-a făcut foarte bine. Pentru prima dată simțeam că aveam o răspundere și eram mîndră că îngrijesc singură un copil ! Leagănul a fost pus în camera mea, pentru ca să pot veghea asupra copilului ; de multe ori, mă trezeam ca să merg, pe vîrfurile picioarelor, să-l văd dacă doarme.

Am făcut și primele mele experiențe culinare : pentru că eram foarte orgolioasă și pentru că nu știam încă să fac mare lucru, îmi dădeam osteneala enorm. Oh, nu reușeam întotdeauna și mă simțeam foarte umilită cînd nu-mi reușea o mîncare. Din fericire, stăpînul meu era tot atît de înțelegător acasă ca și la școală. Am păstrat deci o amintire frumoasă a acestui prim loc de muncă și nu voi uita niciodată bucuria resimțită cînd am primit prima mea plată.

Cu porcii

Următorul meu loc de muncă a fost foarte diferit. Era la țară, într-o familie care avea o brînzărie. Pe lîngă menaj și spălătorie, spălatul făcîndu-se încă manual, trebuia să mă ocup de optzeci de porci.

Cu mare greutate ieșeam din patul meu cald ca să merg la ora patru a dimineții să adun iarba udă și rece pe care băiatul cel mare o cosea pentru animale. După aceea trebuia uneori să ajut la curățirea imenselor cocini. Nu pot spune defel că îmi făcea plăcere ! Și asta pentru că refuzam să mă consider o slujnică de fermă, dar mai ales pentru că nu puteam să suport „parfumul“ tuturilor acestor porci.

Din când în când se vindeau porcii cei mai mari. Trebuia atunci să ne trezim la ora două și jumătate a dimineții și să plecăm, în noapte, mînînd o turmă de douăzeci-treizeci de porci pînă la gara satului următor. Trebuia să parcurgem acest drum înainte de a începe circulația și asta ne lua cam două ore, după „bunul plac“ al porcilor noștri. La sosire, îi cîntăream și îi îmbarcam în vagon, cu destinație necunoscută, probabil abatorul.

După ce un anumit număr de porci erau vînduți, erau înlocuiți cu alții, care urmau să fie la rîndul lor îngrășați. Din nefericire porcii sînt tot atît de xenofobi ca și oamenii, și cei „vechi“ nu îi acceptau pe noii sosiți : îi adulmecau un moment, apoi izbucneau lupte mari, care durau două sau trei zile în țarc, unde locul era totuși destul de mic.

Mă văd încă în mijlocul lor, fată plăpîndă de cincisprezece ani, încercînd cu un baston gros să îi împiedic să se muște ! Mi-era groaznic de frică de animalele acestea care guițau și se îmbulzeau.

Oricît de dure ar fi fost împrejurările, mama nu ne permitea să părăsim un loc de muncă înainte de vreme. Ea considera că era bine pentru noi să învățăm să „ne ținem tare“. Totuși, de data aceasta, temîndu-se că munca îmi depășește puterile, m-a luat din acest loc după șase luni.

Ea avea buzunarele pline de bani

Doamna M. care m-a angajat atunci ca s-o ajut la menaj și în magazin, era în vîrstă de șaptezeci de ani. Cînd avea o criză de astm în timpul nopții, mi-era teamă să nu-i fie rău și eu să nu știu ce să fac.

Era o comerciantă foarte bună, dar uita să pună încasările în casa de bani și se plimba cu buzunarele pline de monede. Seara, cînd mergea la culcare, lăsa monedele să-i cadă și să se împrăstie pe podele ; le adunam de peste tot, chiar și

de sub pat. Îmi amintesc că uneori eram teribil de tentată să pun unul sau doi bănuți în buzunarul meu care era gol. În general puteam să rezist acestei tentații, dar o dată sau de două ori, am luat o monedă de un franc ; apoi, cînd m-am gîndit la mama, care ne învăța să fim întotdeauna cinstiți, mi-a fost atît de rușine încît am pus banii la loc.

La Doamna M., am învățat printre altele să repar scaune împletite. Făceam această muncă cu multă plăcere. Îmi ziceam : „Cine știe, cînd vei fi bătrînă, poate vei fi fericită să cîștigi astfel ceva bănuți.“ Pentru fiecare scaun reparat, primeam un mic procentaj. Pe vremea aceea, salariile erau foarte mici. La început cîștigam cincisprezece franci pe lună ; încetul cu încetul, am ajuns la treizeci de franci.

Îngropată sub perii

Îmi mai amintesc și de un alt loc distins unde am lucrat. Casa se găsea pe dealurile Zurichului, cu o vedere minunată spre oraș și spre lac. Amintindu-mi tot ce am trăit acolo, mi se pare că am avut un vis urît.

La ora șase dimineața fix, trebuia să fiu în bucătărie. Dacă mi se întîmpla să am cinci minute întîrziere, patroana mă amenința că îmi scade din plată (cîștigam treizeci de franci pe lună).

Deseori se glumește vorbindu-se despre elvețiențele germanofone că sînt prea meticuloase ; nu știu dacă s-a schimbat ceva. În orice caz, atunci, acolo, trebuia să fac zilnic curățenie generală în șase camere chiar dacă nu fuseseră folosite. Era ca o permanentă curățenie de primăvară. Mă văd și acum cîrînd, și bodogînd, un întreg calabalic : mătură, măturice, lopată, pămătuf pentru perdele, perii speciale pentru tablouri și pentru calorifere, scăriță ca să mă cațăr și să scutur praful de pe pereți, peria și ceara de parchet, fără să mai socotesc grămada grea de tot felul de cîrpe pentru lustruit parchetul. Un singur lucru doream, din tot sufletul, și anume ca patroana aceea să meargă după provizii. În timpul acesta, trișam cît puteam și nu făceam decît jumătate din toată munca.

Pentru mîncare, primeam cratițele, să adun de pe fundul lor resturile și cîteva oase cu puțină carne. Așezîndu-mă la

masă, singură în bucătărie, îmi spuneam : „Mănîncă, biet căteluş !“

În toți acești ani de trudă la stăpîn, în diferite familii, am avut mult de lucru și nu m-am temut. Totuși, cînd îi auzeam pe oameni pronunțînd cuvîntul „servitoare“ cu un ton disprețuitor, eram atît de rănită și umilită încît aș fi putut să-i strîng de gît. Dacă nu aș fi întîlnit mai tîrziu stăpîne care să-și iubească și să-și respecte angajatele, și dacă eu însămi nu aș fi găsit o speranță în lume, e foarte probabil că într-o zi aș fi mers să lupt cu cei care se folosesc de ură și de violență pentru a face dreptate.

În fabrică

Aveam cam optsprezece ani cînd am primit de la tata, care era încă la azilul de alcoolici, singura și unica scrisoare pe care mi-a scris-o vreodată. Mă întreba dacă, la venirea lui, nu aș vrea să mă întorc acasă pentru a putea în sfîrșit să avem o viață de familie. Pentru aceasta trebuia să muncesc în fabrică și, deși mi-era foarte urît un asemenea gen de muncă, nu am putut rezista dorinței lui.

În cîteva săptămîni am învățat să țes ; ca urmare a trebuit să răspund de șase războaie de țesut automate. Țeseam postav, molton, cîrpe de vase, stofe pentru cămăși bărbătești. A țese este o meserie dintre cele mai interesante. Cînd te gîndești la alte meserii unde mii de muncitori și de muncitoare îndeplinesc de dimineața pînă seara, an după an, o muncă monotonă, te întrebi cum de spiritul lor mai poate încă să rămînă deschis pentru alte lucruri. În schimb, un țesător vede crescînd sub ochii lui ruloul de țesătură și, cînd pe stofă apare crucea roșie care înseamnă că bucata e terminată, el are satisfacția de a contempla ceva util și interesant, ieșit din mîinile lui.

În sala unde lucram, erau cam două sute de războaie. Trebuie să fi avut ocazia să pătrunzi într-un asemenea atelier pentru a-ți da seama de zgomotul infernal în care lucrează muncitorii. În general vizitatorii își astupă urechile cu amîndouă mîinile. Și totuși există muncitori care își petrec viața, uneori patruzeci-cincizeci de ani, în fabrici de acest gen.

Acest vacarm este probabil cauza gravei surdități de care am fost atinsă mai târziu.

Acolo, lumea toată s-a deschis în fața mea : am învățat să cunosc spiritul de revendicare, gelozia muncitorilor între ei, dominația nedreaptă a unor șefi, flirturile de o parte și de alta. Toate acestea au făcut să crească în mine sentimentul de clasă, suferința, revolta și ura. Mi-am dat seama imediat că ceea ce aveam sub ochii mei se petrecea și în restul lumii.

Eram un grup de tineri, catolici și protestanți ; ne plăcea să discutăm înainte și după orele de muncă : ne întrebam dacă merită să lucrezi toată viața numai pentru a bea, a mânca și a-ți oferi din când în când mici plăceri. Nu, ne gîndeam, acesta nu putea fi scopul vieții noastre.

Am încercat să caut un răspuns în Biblie, dar mi se părea că nimic în jurul meu nu corespundea cu ce era scris acolo. Comparam ceea ce citeam cu viața creștinilor, a oamenilor care mergeau la biserică. Mi se întîmpla să mă postez într-un colț, la sfîrșitul slujbei, ca să observ oamenii care ieșeau ; mi-ar fi plăcut să știu dacă credeau ceea ce auziseră și dacă erau fericiți. Dar nimic pe chipul lor nu îmi dădea un asemenea răspuns.

Totul sau nimic

Revoltată să constat nedreptatea și dezordinea care domneau în lume doream mult să fac orice pentru ca ea să se schimbe .Dar mă simțeam ca legată cu lanțuri pe care nu le puteam rupe și mă zbăteam într-un sentiment de neputință. Îi acuzam pe bogați ; consideram că avînd posibilitatea să se instruiască și să-și aranjeze viața cum vor, era de datoria lor să facă ceva. O teribilă luptă se dădea în inima mea. Mă întrebam unde este acest Dumnezeu care, totuși, îmi ajutase familia. Puteam să credem în el fără să avem dovada sigură a existenței lui ? De ce nu putea fi văzut nimeni care să trăiască așa cum era scris în Biblie ?

Am petrecut săptămîni și luni sfișiată de îndoială. Ceva din adîncul inimii mele îmi spunea : „Totul sau nimic.“ Îmi spuneam că dacă Dumnezeu voia cu adevărat să-mi vorbească și să mi se arate, eu îi voi da viața mea pentru ca ceva să se schimbe în lume.

○ carte îmi cade în mână

Într-o zi mi-a căzut în mână o carte. Era povestea unei femei care își găsisse credința și își consacrase viața misiunii în China. Această poveste m-a emoționat teribil. A fost o cotitură în viața mea. Hotărîrea mea era luată : voiam și eu să mă dedic unui ideal măreț.

Un foc interior mă împingea să trec imediat la acțiune. Pentru prima dată mi-am deschis inima în fața mamei. În ciuda dragostei noastre pentru ea, noi simțeam un fel de jenă în fața ei, o falsă pudoare care ne împiedica să îi spunem ce se petrecea în noi, dar de data aceasta știam că trebuia să fiu foarte sinceră cu ea. Aveam nevoie de ajutorul și de consimțămîntul ei. Pentru că tata murise, ea avea nevoie de noi și de ciștigul nostru ; totuși, așa cum prevăzusem, nu s-a gîndit la ea :

— Nu știu, mi-a spus, dacă sănătatea ta fragilă îți permite o viață de misionar, dar niciodată, niciodată nu aș vrea să-l împiedic pe vreunul din voi să facă ceva pentru care se simte chemat.

I-am răspuns :

— Dacă aceasta este voința lui Dumnezeu, el îmi va da forțele necesare, nu-i așa ?

Am hotărît să plec mai întii să învăț franceza în Elveția romandă și deci am părăsit fabrica. Unul dintre șefii mei mi-a zis : „O să revii !“ Cred că avea oarecare îndoieli gîndindu-se la viitorul meu.

În inima mea, simțeam că urma să trăiesc o mare aventură și că voi găsi răspunsul la problemele care se puneau în această fabrică și în lume. În 1930, mi-am părăsit deci familia pentru a munci la Lausanne ca îngrijitoare într-un cămin de elevi de la colegiu și gimnaziu.

LA CĂMINUL PENTRU COLEGIENI

Elveția romandă devine a doua mea patrie

Nu înțelegeam franceza, dar destul de repede m-am simțit în largul meu în această nouă slujbă. Domnul și doamna D., care conduceau căminul în vremea aceea, își dădeau toată silința și puneau tot sufletul pentru tinerii care le fuseseră încredințați. Am simțit că ei contau pe colaborarea mea, ceea ce a trezit în mine simțul de responsabilitate. Timp de șapte ani, am făcut în fiecare dimineață în jur de douăzeci și cinci de camere, o parte din paturi, băile, vreo treizeci de chiuvete.

În ultimii patru ani am gătit pentru treizeci sau patruzeci de persoane. Cei care trăiesc cu tineri de treisprezece pînă la douăzeci și cinci de ani știu tot ce trebuie pus în cale pentru a le satisface pofta de mîncare ! Se întîmpla de multe ori ca unii tineri să facă concurs pentru cine mîncă mai multe clătite cu mere ; aceasta mă obliga, cînd eram de serviciu la masă, să intervin pentru ca fiecare să-și primească exact porția lui.

Pentru această familie de treizeci de persoane trebuia să fac trei sute pînă la trei sute cincizeci de clătite cu mere sau douăzeci și opt pînă la treizeci de prăjituri pentru o cină. Cît despre ștrudel, în zadar îl făceam de două ori mai mare decît în magazin, că tot era prea mic pentru acești tineri mîncăciosi ! Și pentru brînză topită în vin trebuia să dublez porțiile dacă nu voiam să-mi aud : „Eh ! Frida, nu am mîncat decît un aperitiv !“

Vizitele la bucătărie nu erau deloc rare. Cîtă șiretenie desfășurată pentru a ghici ce vom avea la masă sau pentru a mi se face unele confidențe ! Îi iubeam pe acești tineri, dar treizeci de ani mai tîrziu, mi-am dat seama cu regret că nu am știut întotdeauna să răspund problemelor și grijilor lor. Și totuși, această muncă mă interesa și îmi dădea multă bucurie.

Făceam parte din Uniunile creștine. Într-o zi, o echipă din Grupul din Oxford (devenit mai târziu Reînarmarea morală) a fost invitată să ne vorbească. Mai multe persoane ne-au mărturisit experiențele lor. I-am ascultat cam neîncrezătoare. Nu sînt o fire care se entuziasmează repede, sînt una dintre acele brave elvețience care vor să aibă timp să reflecteze și nu decid nimic cu ușurință ! Ceea ce m-a frapat mai mult nu a fost atît ceea ce povesteau aceste persoane, cît lumina care strălucea în ochii lor. Am dorit irezistibil să cunosc secretul acestei lumini.

L-am descoperit cu prilejul următoarei întîlniri. Am auzit pe cineva spunînd : „Dacă omul ascultă, Dumnezeu vorbește ; dacă omul se supune, Dumnezeu acționează și se întîmplă miracole.“ Întotdeauna am fost uimită de faptul că Dumnezeu le-a vorbit oamenilor în Vechiul Testament, și nu înțelegeam de ce nu le mai vorbea oamenilor din vremea mea, dar auzind acum aceste lucruri, am descoperit că Dumnezeu vorbește întotdeauna celor care îl ascultă.

Am auzit vorbindu-se și despre cele patru criterii care rezumă jurămîntul de pe munte : cinstea, puritatea, uitarea de sine și dragostea absolută. Două voci contradictorii s-au ridicat atunci în inima mea. Prima spunea : „Ei hai, aceasta nu te privește, căci tu ai suferit destul și ai trăit mai bine decît mulți alții.“ Dar cealaltă voce îmi repeta : „Tu ai nevoie de o schimbare totală pentru a deveni un instrument în mîna lui Dumnezeu.“ Și am hotărît să-mi supun viața întregă voinței lui Dumnezeu.

Lectura cărții misionarei mă determinase să-mi dedic viața oamenilor, întîlnirea cu oamenii din Grupul din Oxford m-a făcut să înțeleg că înainte de toate trebuia să trăiesc după voința lui Dumnezeu.

Mama ne părăsește

În momentul în care acest nou drum spiritual s-a deschis pentru mine, am fost chemată acasă ca să o ajut pe mama, grav bolnavă. Știam că nu va mai trăi mult. Pentru prima dată, frații și surorile s-au regăsit toți împreună acasă, ceea ce nu se mai întîmplase de la moartea tatălui nostru, cu cinci ani înainte. Să ne vadă reuniți în jurul patului ei, a fost o mare bucurie pentru ea ; de mai multe ori ne-a privit, și pe

unul și pe altul, cu ochii ei strălucitori în care se citea suferința, repetînd : „Toți cinci sînt aici, toți cinci sînt aici !“ Era atît de fericită sã ne aibã lingã ea ! Nu se mai gîndea decît la noi și cãuta chiar sã ne înveseleascã. Uneori, se vedea reapãrînd umorul ei appenzelez și ne povestea întîmplãri atît de amuzante încît ne fãcea sã rîdem în ciuda amãrãciunii noastre.

Mama suferea mult, dar suporta totul fãrã sã se plîngã, cu o seninãtate și o credințã uimitoare. Pînã la sfîrșit ea ne-a împãrtășit convingerile ei, fãrã sã punã în asta nici urmã de sentimentalism. Dorea sã ne ajute sã rãmînem curajoși dupã moartea ei. „Lumea trece prin mari încercãri, ne-a spus ea, sînt mulțumitã cã plec, dar voi trebuie sã trãiți. Vor fi pietre în drumul vostru ; nu pot sã le dau la o parte, dar vreau sã vã spun un lucru : Dumnezeu nu ne dã niciodatã o povarã prea grea pentru umerii noștri.“

Cunoștea mulți oameni în sat, bogați și sãraci ; ei veneau sã o viziteze și ea avea un cuvînt de încurajare pentru fiecare. Alãturi de noi locuia un tãietor de lemne, om brutal și sãlbatic, ai cãrui copii se temeau de el. Într-o zi a cerut sã o vadã pe mama. A ieșit de la ea foarte emoționat. „Aceastã femeie este o sfintã“, a declarat el. Dupã aceastã vizitã, a fost cu totul alt om.

Mama vorbea foarte simplu de plecarea ei viitoare, și-a pregãtit chiar cu noi înmormîntarea și ne-a cerut sã nu-i ascundem nimic. Era cu deosebire îngrijorată de Hansli al nostru, un bãiat de opt ani, pe care îl primise în cãminul nostru cînd avea doi ani.

Hans provenea dintr-o familie foarte sãracã. Mama lui, atinsã de o tuberculozã foarte molipsitoare, fusese condamnatã de medicul ei. A trebuit deci sã se gãseascã imediat un cãmin pentru acest copilaș. În ciuda apelurilor urgente, lansate în special prin bisericã, nimeni nu s-a oferit de frica molipsirii. Cînd mama a aflat, a zis : „Nu este just în fața Domnului care îi iubește pe copii. Nimeni nu vrea sã îl ia ? Îl voi lua eu.“ În ciuda oboselii ei și a încercãrilor pe care i le-a impus viața, ea s-a dedicat acestui copil așa cum numai o mamã poate sã o facã.

Hans s-a atașat profund de ea și a fost o bucurie pentru toatã lumea. Sãnãtatea lui era foarte fragilã dar datoritã îngrijirii atente și a afecțiunii pe care i-o dãdea întreaga familie, el a depășit anii critici. În ciuda vîrstei crude, mama i-a vorbit foarte natural de moartea ei apropiatã și l-a încurajat

să fie ascultător, să muncească, ca să devină un om folositor. El mi-a mărturisit mai târziu că aceste cuvinte i-au rămas pentru toată viața.

În timpul uneia din ultimele nopți când vegheam la căpățiul mamei, mi-a venit gândul să-i cer iertare pentru că deseori am lipsit-o de dragostea mea, că m-am gândit atât de mult la mine și atât de puțin la ea. Mi-a exprimat imediat iertarea ei strângându-mi mâna. Toată viața voi fi mulțumită că nu am pierdut momentul acela.

A murit la Paști 1935, cinci ani după tata, la vârsta de cincizeci și șase de ani. Nu ne lăsa nimic, înafară de mobilele ei și cei o sută de franci pe care ni-i pusese fiecăruia în mână cu câteva zile înainte de a se sfârși. „Este tot ce am putut economisi“, ne-a spus. Dar eu mi-am zis : „Unde se mai văd mame care lasă copiilor lor o moștenire spirituală așa cum am primit noi ?“ O vecină a venit să ne spună : „Nu o vedeam des pe mama voastră, nu vorbea mult, dar când plecam de la ea aveam mereu în suflet ceva care ne ajuta să trăim.“

Hans și-a găsit o nouă familie. A învățat meseria de hor-nar și a devenit patron. Într-o zi, a venit să mă vadă în Elveția romandă. Mi-a mărturisit necazurile și grijile lui și a terminat cu aceste vorbe : „Mama ta a fost pentru mine o mamă adevărată, m-a iubit cum nimeni probabil nu mă va mai iubi vreodată.“ Un an mai târziu și-a pierdut viața într-un tragic accident de automobil. Nu avea decât douăzeci și opt de ani.

Trei zile după înmormântarea mamei, fiecare dintre noi s-a reîntors la munca lui. Am luat ceea ce îmi revenea din casă și le-am încărcat pe o căruță. Ajutată de o prietenă care m-a însoțit la gară, am luat trenul să mă întorc la Lausanne. Pentru că emoția mă împiedica să pronunț măcar un singur cuvânt, prietena mea mi-a spus :

— Ți-e inima grea ?

— Da, i-am răspuns.

Simțeam că o ușă se închidea pentru totdeauna în urma mea. Mergeam spre un viitor necunoscut.

La Lausanne, am fost primită cu bucurie și înțelegere de către patronii mei, dar inima mi-era copleșită de tristețe. În ciuda hotărârii pe care o luasem de a-mi urma noul drum, am cunoscut o fază de mare descurajare după moartea mamei și dispariția căminului părintesc. În timpul nopților de frământare și de disperare, o voce interioară nu înceta să-mi repete : „Nu te lăsa doborâtă de tristețe, sus capul, privește în sus.“

Am un plan pentru tine, trecutul îți va fi de folos. Încetează să-ți mai fie milă de tine ; acum sau niciodată urmează-mă !“.

„Ia-mi mîinile, fă cu mine ce vrei, folosește-mă, i-am strigat lui Dumnezeu într-o noapte, ca să știu pentru ce trăiesc !“.

Clara

Și chiar a doua zi patroana m-a chemat în biroul ei unde se întreținea cu o doamnă. Aceasta m-a întrebat dacă acceptam să ajut o servitoare pe care o avea de mulți ani dar al cărei caracter nu-l mai putea suporta. „Am încercat totul pentru Clara, mi-a spus ea, dar nici preotul, nici pastorul nu au reușit să facă nimic pentru ea.“ Deși Clara avea de două ori vîrsta mea, am simțit că trebuia să încerc să o întîlnesc.

Am găsit o femeie cu chipul închis și dur ca o piatră. Era cinică și toată atitudinea ei respira ura. După o oră de conversație în care a vorbit încontinuu, judecînd pe toată lumea cu amărăciune, m-am întors acasă complet descurajată. Mi-era clar că nu voi putea face nimic pentru această femeie.

A doua zi de dimineață, în timpul momentului de reculegere cu care mă obișnuisem, i-am spus lui Dumnezeu :

— Nu merge cu Clara. Nu voi putea niciodată să o schimb pe această femeie.

— Crezi că tu ești cea care poți să-i schimbi pe oameni ? mi-a spus atunci o voce interioară.

— Nu, am răspuns cu nerăbdare.

— Dar crezi că eu voi putea să o schimb pe Clara prin tine, dacă accepți să fii instrumentul meu ? Persistă pe această cale.

Dintr-odată am înțeles ce voia Dumnezeu să-mi spună : „Eu pot să fac ceea ce tu nu poți face.“

Inima mi s-a umplut de o mare speranță. Din momentul acela, înainte de fiecare vizită, îl rugam pe Dumnezeu în genunchi, cerîndu-i să vorbească prin mine și să mă inspire. Inima Clarei a fost înduioșată pe măsură ce eu mă supuneam vocii interioare.

Într-o seară mi-a povestit că era catolică, dar că de treizeci de ani nu mai practica, nu se mai ruga. Cîteva zile mai tîrziu, în momentele mele de reculegere matinală, am auzit un glas care îmi spunea să îi propun să ne rugăm împreună.

„Sînt timidă și nu m-am rugat niciodată cu voce tare“, mi-am spus pentru că să mă apăr. Mă temeam. De două ori m-am întors acasă fără să fi avut curajul să o fac. Clara nu dădea nici un semn de schimbare. Știam că aceasta se datora nesupunerii mele.

A treia oară cînd am întîlnit-o, am hotărît să nu o părăsesc fără să mă fi rugat cu ea. La un moment dat, adunîndu-mi tot curajul, i-am spus :

— Vreți să ne rugăm împreună ?

— Dacă vrei, mi-a răspuns ea fără entuziasm.

În forul meu interior tremuram, dar m-am rugat din toată inima. Abia am terminat și Clara s-a prăbușit pe un scaun izbucnind în hohote de plîns. „Niciodată nimeni nu s-a rugat așa cu mine, mi-a spus ea. Am simțit că Spiritul Domnului este aici.“

Cîteva luni mai tîrziu, Clara a trebuit să fie internată pentru a suporta o operație gravă ; infirmierele au întreat-o de unde îi venea această lumină care strălucea în toată camera bolnavilor.

A trăit încă mulți ani, în credință pînă la sfîrșit.

Trebuie să mă mai schimb

Transformarea Clarei, care se produsese sub privirile mele cînd ne rugaserăm împreună, mi-a demonstrat că nu este nevoie să fii o sfință ca să poți face ceva pentru alții. Era în același timp o provocare : dacă voiam cu adevărat să fiu în viitor un instrument în mîna lui Dumnezeu, aveam nevoie de o transformare personală mult mai profundă.

M-am închis în camera mea. Și, în liniște, toată viața mi s-a derulat în fața ochilor. Pentru prima dată m-am văzut așa cum eram. În fața familiei și a prietenilor mei purtasem o mască, arătîndu-mă tot timpul mai bună decît eram în realitate.

M-am regîndit la ura pe care o aveam față de tata și pe care o găsisem justificată : nu a ratat el copilăria noastră și viața noastră de familie ? Am înțeles cît de mult suferise el pentru lipsa noastră de dragoste ; căci chiar după ce și-a schimbat atitudinea, eu tot am avut față de el reacții ostile.

Reproșam oamenilor bogați că sînt materialişti, dar și eu eram la fel de vreme ce mă cramponasem de puținii mei bani

ca și ei de milioanele lor ! Eram plină de sentimente de clasă și convinsă că aveam drepturi : dreptul de a avea un cămin, un soț și copii, dreptul de a avea concedii și timp liber, dreptul de a mă bucura de siguranță materială, dreptul de a mă revolta pentru că eram de fapt o victimă a nedreptății sociale. Nu aveam decît revendicări și eram departe de a ști să iubesc.

Am avut deodată sentimentul că nu mai era nimic bun în mine. „Ce aș mai putea spera ?“ am exclamat. Atunci mi-a venit un gînd : „Acest Isus care a murit pe cruce pentru păcatul lumii, ar fi murit și pentru tine ?“ Am îngenunchiat și i-am cerut iertare. O pace și o bucurie de nespus m-au inundat și am fost eliberată de o grea povară. Am înțeles că nu poți nici să cumperi, nici să meriți iertarea : trebuie numai să o accepți cu umilință.“

Vreni

Noile mele hotărîri au fost în curînd puse la încercare. La căminul colegiului, trebuia ca primul dejun, vara, să fie gata la ora șase și zece. Mă trezeam între ora patru și cinci dimineața pentru a-mi face momentul de reculegere. Deși ziua se termina adesea seara tîrziu, forțele mele se rennoiau, însoțite de o bucurie și o pasiune nouă de a trăi.

Aveam două colege de muncă. Una dintre ele se numea Vreni. Își bătea joc de mine pentru că văzuse lumina din camera mea și știa că îl ascultam pe Dumnezeu în fiecare dimineață. Era nervoasă și avea un temperament foarte viu. Dacă ceva nu mergea cum voia ea, era în stare să arunce aluatul de prăjitură într-un colț al bucătăriei sau în găleata porcilor, proferînd tot timpul înjurături demne de un birjar. Eram dezgustată și o judecam foarte aspru.

Mă credeam cu mult mai bună decît ea. Am hotărît totuși să o iubesc, să rămîn insensibilă la accesese ei de proastă dispoziție. Dar seara, gîndindu-mă la ziua terminată, trebuia totuși să recunosc că o detestam tot atît de mult. A durat mult timp așa. Dar într-o zi mi-am dat seama că eforturile mele nu foloseau la nimic și că încercînd să-i plac nu făceam decît să produc la ea efectul contrar. Am hotărît să nu mai fiu ipocrită, să fiu pur și simplu eu însămi și să rezist caracterului ei prost în loc să cedez în speranța să îi fiu pe plac. Dintr-odată inima mea a fost eliberată și ura a dispărut.

Cîteva zile mai tîrziu, Vreni a bătut la uşa mea dimineaţa devreme : „Pot să mă reculeg împreună cu tine ?“ m-a întrebat. După o clipă de linişte mi-a cerut iertare pentru atitudinea ei şi a început să-şi deschidă inima. S-a schimbat atît de mult încît toată lumea şi-a dat seama şî eu am fost aproape geloasă ! Din acel moment, datorită noilor noastre relaţii de profundă prietenie, am dus împreună grijile casei şî ale tinerilor. Am continuat să ne întîlnim în fiecare dimineaţă foarte devreme ca să ne facem împreună momentul nostru de reculegere matinală şî, în curînd, cea de-a treia colegă a venit să ni se alăture.

După cîteva săptămîni directorul a declarat că atmosfera din casă s-a schimbat complet. Nu mai luptam unele împotriva altora, ci găsisem prietenia care ne permitea să muncim toate împreună pentru acelaşi scop.

Spre marea mea surpriză, din ce în ce mai multe fete veneau să mă vadă. Ele munceau la Lausanne şî îşi făcuseră obiceiul să se reunească la mine duminica şî în zilele libere. Cînd eram prea numeroase, mergeam la alta.

După cîţva timp aproape că nu mai aveam o după-amiază sau o seară pentru mine, atît de mare era nevoia lor de schimbare şî de dragoste. Îl ascultam împreună pe Dumnezeu şî ne examinam, viaţa în lumina criteriilor de cinste, de puritate, de uitare de sine şî de dragoste absolută, ceea ce le-a făcut pe multe dintre aceste tinere să-şi găsească o viaţă nouă. Transformarea lor s-a simţit, bineînţeles, în munca lor şî unele dintre patroanele lor, nedumerite, au venit să îmi ceară explicaţii şî şi-au modificat ele însele comportamentul.

Contrar bunului simţ

Viaţa a continuat aşa cîţiva ani. Aveam tot mai multe persoane de văzut. Dar încetul cu încetul am presimţit că se pregătea o nouă etapă, cînd trebuia să-mi ţin promisiunea făcută lui Dumnezeu de a mă pune cu totul la dispoziţia lui pentru a transforma lumea. Nu a fost uşor. Colaborasem doisprezece ani cu directorii căminului şî ei sperau că nu îi voi părăsi niciodată. Pe de altă parte, ştiam că nu voi putea conta pe un ajutor financiar din partea cunoscuţilor apropiaţi şî că părăsindu-mi slujba îmi voi pierde orice securitate materială.

Din punct de vedere uman era ceva contrar bunului simț și foarte mulți oameni mi-o spuneau. Dar eu știam că trebuia să-mi părăsesc locul de muncă și m-am supus.

Patronilor mei le-a venit foarte greu să accepte, nu mă puteau înțelege. Dar, așa cum Dumnezeu fusese învingător în mine, știam că el va triumfa și în mințile lor. În primăvara lui 1942, am părăsit acest loc de muncă unde trăisem atâtea experiențe noi. Cîteva ani mai tîrziu, foștii mei patroni au venit să mă viziteze la Centrul Reînarmării morale de la Caux. Cu lacrimi în ochi, Doamna D. mi-a cerut iertare pentru că a fost atît de dură și de puțin înțelegătoare cu ocazia plecării mele. Din momentul acela o prietenie cu totul nouă s-a stabilit între noi. Spre marele meu regret, au căzut bolnavi puțin după aceea și au părăsit această lume aproape deodată. Se mai întorcea o pagină, inima îmi era grea dar plină de recunoștință pentru ceea ce am putut trăi împreună.

IV

"MAREA AVENTURĂ"

Cînd mi-am părăsit serviciul în 1942, lumea se găsea în plin război. Nu bănuiam atunci că din ziua aceea nu voi mai lua niciodată un salariu.

Întrebîndu-mă sincer dacă eram gata pentru orice, a trebuit să recunosc că în adîncul inimii mele nutream dorința să mă căsătoresc. Sînt gata pentru orice, îmi spuneam, dar pentru că am fost nefericită în copilărie, aș vrea cel puțin să-mi creez într-o zi un cămin fericit. Acest lucru era exact ceea ce mă împiedica să spun da chiar la „orice”. În cele din urmă, am încredințat și această ultimă rezistență.

Începusem o nouă etapă. În timpul unei nopți de insomnie, mă gîndeam la copilăria mea, la tinerețea mea, la colegile mele de lucru din fabrică. Îmi aminteam discuțiile noastre, întrebările pe care ni le puneam despre viață. Nevoile tinerilor mă preocupau. Inima mea plină de iubire pentru ei îmi spunea : „Dă-le lor acest secret pe care tu l-ai găsit, secretul de a-ți schimba viața ; tinerii îl caută, ei sînt gata să plătească prețul cerut pentru ceva mare”. Deodată, o convingere s-a impus, aceea de a crea un cămin pentru fete, fie ele muncitoare sau studente. Înainte de ivirea zorilor înțelegerea cu Dumnezeu era încheiată și i-am promis să mă supun.

Fără bani și fără diplomă

Cînd m-am trezit și mi-am amintit de aceste decizii, m-am speriat ; dar bătălia era pornită. Dar atunci, cum să trec la îndeplinirea lor, de vreme ce nu aveam nici diplomă, nici capital, nici mobilier ?

Mulți prieteni m-au încurajat. Împreună cu ei, căutam cu calm, pas cu pas, ce și cum trebuia s-o fac. Am început prin a consulta cîteva personalități avînd experiență în

munca cu tinerii. Dar cum nu aveam nimic și cum eram în vreme de război, acestea nu mi-au împărtășit entuziasmul ; „De ce să nu aștepti sfârșitul războiului ? Nu ai bani, nici pregătire. Faci mai întâi o școală socială, câștigi bani și apoi poți să riști ceva, spuneau ele. Crezi că vei găsi un număr destul de mare de amatori de pensiune ca să te poți descurca ? Tinerele nu vor profita oare de tine, avînd în vedere surditatea ta tot mai accentuată ?“

Știam că toate acestea îmi erau spuse de oameni bine intenționați, dar mă întrebam : „Atunci, unde este credința dacă nu poți să faci nimic fără să ai toate bunurile materiale ?“ Asta mă făcea să reflectez, dar nu mă descuraja. Mai mult ca niciodată o forță interioară mă împingea să merg înainte.

Într-o bună dimineață, am început să caut un apartament. Cele pe care le-am văzut mi s-au părut atît de întunecoase și murdare încît le-am eliminat unul după altul. Fără să pretind un mare confort, eram sigură că trebuie să trăim într-un loc unde să fie lumină, soare, o baie, și unde fiecare să se simtă acasă. Am vizitat într-o zi un apartament într-un cartier mai select. Încă de cînd am intrat într-un coridor larg dînd spre șapte camere însorite am știut că era ceea ce ne trebuia. Am coborît la portar ca să-l întreb dacă acest apartament era încă liber. Foarte mirat, el a zis :

— Cum ați putut obține cheia ? Eu sînt portarul aici și nu am voie să arăt un apartament înainte de încheierea contractului. Nu mai înțeleg nimic.

— Dar eu, eu înțeleg, i-am răspuns atunci ; am obținut cheia și cred că apartamentul acesta este rezervat pentru noi.

I-am povestit ce doream să fac cu el. El m-a privit cu tot mai mult interes și a spus emoționat :

— Atunci am să spun oamenilor că este deja închiriat.

— Nu încă, am zis, dar poate în curînd.

Din clipa aceea, acest om. mi-a devenit prieten și mi-a făcut după aceea nenumărate servicii.

Cu două zile înainte de a merge să-l văd pe administrator, m-am adresat încă o dată lui Dumnezeu pentru a-i cere un semn al voinței lui. Era într-o duminică seara. Ziua fusese mai degrabă grea : mai mulți prieteni îmi exprimaseră temerile lor privind această aventură. Niciodată nu mă simțisem atît de singură și amărîtă. În genunchi în fața patului m-am rugat lui Dumnezeu lăsînd totul în seama lui. A doua zi, am

găsit în cutia de scrisori un plic conținând un bilet de 100 de franci, cu aceste cuvinte simple scrise la mașină : supunere față de Dumnezeu. Am știut că acesta era răspunsul. O bucurie fără seamăn mi-a umplut inima.

Cu o prietenă, m-am dus la administrator. Părea cam neîncrezător și mi-a pus câteva întrebări :

— Aveți totuși un fond, domnișoară ?

— Nu domnule, nu am nimic.

— Dar mobilier ?

— Nu, în afară de câteva obiecte și de o comodă moștenite de la mama.

— Atunci, niște tinere care s-au anunțat ?

— Da, una sau două, cred.

Încruntându-se, el a mai spus :

— Dar credeți că veți avea tot ce vă trebuie ?

— Da, cred din toată inima, a fost răspunsul meu.

În fața atitudinii lui perplexe, prietena mea a propus să semneze și ea alături de mine. După câteva minute de gândire administratorul a răspuns simplu : „Nu este necesar. Dacă dumneavoastră aveți încredere, voi avea și eu“. Și nu a avut de regretat : chiria noastră a fost plătită regulat.

Totul ne-a fost dat

Contractul semnat, rămînea de găsit mobilierul. Mulți prieteni au telefonat ca să-mi ofere obiectele cele mai necesare : „Aveți nevoie de un dulap, de o masă de sufragerie și șase scaune ?“ sau : „Am un bufet, un pat, vă sînt de folos ?“ Oamenii mă invitau la ei și mă întorceam cu o valiză plină de surprize : lenjerie, cănițe de cafea, prețioase mărunțișuri alimentare, căci era vremea bonurilor de rații. De pretutindeni mi se semnalau comori, împrumutate sau donate. Și timp de câteva săptămîni am colindat seara prin orașul Lausanne pentru a recolta în căruțul meu tot ce mi se oferea. Vecinii care ne observau din spatele perdelelor, geamurilor și ne vedeau mereu cu căruțul, au spus uneia dintre cunoștințele mele :

— Sînt ciudați acești oameni care vin să locuiască sub acoperișul nostru.

— Nu sînt oameni ciudați, sînt persoane care trăiesc prin credință, le-a răspuns prietena mea.

— Oh, au exclamat ei, oameni care trăiesc prin credință ? Dar noi i-am văzut în balcon mîncînd prăjituri.

Încetul cu încetul încăperile au fost plăcut amenajate. De abia m-am instalat în apartament că cineva a și sunat la ușă. Era portarul, cu o grămadă mare de vase în brațe. „Iată, a zis el, noi am fost o familie mare, dar acum copiii noștri au plecat și soția mea și cu mine ne-am gîndit că aceste vase ar putea fi de folos“. Și le-a pus pe masă cu un surîs. Într-o altă zi, în timp ce amestecam în dulceață, mă întrebam în ce vase aș putea s-o pun cînd, din nou, portarul, care nu știa ce făceam eu, a sunat. Aducea niște borcane mari goale pentru dulceață !

Cumpărarea unei mașini de gătit pentru o familie atît de mare mi-a cauzat oarecare griji. Un magazin propunea o sobă electrică cu plata în rate. Se cerea prima plată de 182 franci, sumă pe care nu o aveam. Trebuia să hotărîsc repede și l-am implorat pe Dumnezeu să mă ajute. În ajun primisem într-un plic anonim o acțiune în valoare de 83 de franci. A doua zi dimineață, ziua cînd trebuia să achit, am trecut pe la o prietenă ; pe palier aceasta mi-a strecurat un plic în mînă : era un bilet de o sută de franci ! Cu inima plină de recunoștință, am mers să cumpăr soba. La ieșirea din magazin, îmi mai și rămînea un franc.

Un cămin realizat pas cu pas

Dacă voiam să am mai mult de cinci fete în casa mea, trebuia să obțin o autorizație. Cam naivă, eu credeam că îmi va fi ușor acordată, că toată lumea va înțelege buna mea credință. Un prim demers a fost încercat pe lîngă Consiliul de Stat ; a eșuat, din cauza intervenției hotelierilor, care se temeau de concurență ; persoane însărcinate cu anchetarea cazului meu nu puteau nici ele să înțeleagă că poți crea un cămin într-un scop cu totul dezinteresat.

Refuzul de a mi se acorda autorizația a fost pentru mulți din prietenii mei un adevărat șoc. Mie, deși dezamăgită, mi se părea că nu este decît o neînțelegere la mijloc și credeam că niciodată Statul nu va împiedica pe cineva să-i ajute pe tineri. Aveam încredere și eram mulțumită că eram deja atît de angajată încît nu mai puteam da înapoi.

În sfârșit, a avut loc o întâlnire cu autoritățile implicate și am putut să le spun convingerile mele în privința tinerilor. Lupta era câștigată ! Cîteva săptămîni mai tîrziu, autorizația mi-a fost acordată la prețul minim. Dar era nevoie de o motivație socială. Un concurs de idei pentru a găsi un nume a fost deschis pentru fetele cu care păstram legătura și aproape în unanimitate a fost adoptat acela de „Marea Aventură“.

La 1 iunie 1942, la sfîrșitul după-amiezii, toți cei care mă înconjurau erau ca și mine în sărbătoare. Toată ziua curătasem, aranjasem camerele pentru a da acestui cămin cît mai mult farmec posibil. După ce am ascuns și ultima mătură, am avut impresia că totul era gata, că începea ceva mareț. A sunat la ușă, prima locatară sosea. În seara aceea, eu, o studentă, o secretară și o ziaristă am împărțit prima masă. Fiecare în parte hotărîse să încerce această experiență de viață în comunitate.

După ce am folosit toate modestele mele economii din ultimii mei ani de muncă pentru instalare, îmi mai rămîneau exact 20 de franci elvețieni pentru a începe această mare aventură ! Dar eram hotărîtă să nu închid niciodată ușa vreunei tinere din motive bănești ; aportul financiar al fiecăreia depindea de cîștigul ei sau al familiei ei, și prețul pensiunii varia astfel de la zero la 180 de franci pe lună. Niciodată nu ar fi fost posibil să se trăiască cu atît de puțini bani, și totuși niciodată nu ne-a lipsit nimic.

La început fetelor le venea greu să-și împartă camera cu una, două sau trei colege. Fiecare, sau aproape fiecare, ar fi dorit să aibă o cameră numai pentru ea, dar nu aveam decît una cu un singur pat, ea a fost, firește, rezervată studentei care își pregătea examenele. Am explicat atunci că scopul casei era tocmai acela de a trăi în colectiv și de a căuta împreună răspunsul la problemele care se puteau ivi. Fiecare putea deci să aleagă dacă rămîne sau merge în altă parte. Într-un mod unanim, au preferat să rămînă ; și așa, fără nici un fel de reclamă, căminul s-a umplut foarte repede.

Fetele veneau din toate colțurile Elveției aducînd cu ele problemele lor personale și familiale. Cîteva ne-au fost încredințate de către Oficiul cantonal al minerilor ; și dacă ele ne cauzau uneori oarecare griji, asta ne împiedica să ne

culcăm pe laurii victoriei ! Ni s-a întâmplat ca dimineța să nu aveam încă pat pentru cea care trebuia să sosească după-amiaza : exista tot timpul soluția de a ceda patul meu și eu să dorm pe jos, pe o saltea. Totuși, întotdeauna, în ultima clipă, poate chiar numai cu o oră înainte de sosirea unei noi locatari, cineva ne oferea prin telefon un pat. Mergeam atunci în mare grabă după el, cu căruțul ! După câteva luni, eram deja paisprezece care locuim împreună și mai multe încă la masă. A trebuit să mai închiriem camere în casele vecine.

Într-o seară, după ce am trecut prin toate camerele și m-am oprit la căpătâiul fiecăreia, iată ce imagine am avut : muncitoare, ucenică, telefonistă, dactilografă, ziaristă, vânzătoare, asistentă socială, croitorese, secretare, studente și școlărițe, erau acolo, împreună, venind din Elveția romandă, din Elveția germană, tinere din regiuni diferite, fără ca eu să fi mers să le caut. Erau toate acolo, reunite în aceeași întrebare la care, toate, căutau un răspuns : ce este viața ? Inima mea era plină de recunoștință și îmi spuneam : „Ce să le dau ? Cum să fac față la întrebările lor ?“

O dată pe săptămână aveam ceea ce numeam noi o seară de familie, care ne dădea ocazia să facem propuneri, să căutăm împreună răspunsul la problemele care se ivesc inevitabil în viața în colectiv. Dar serile cele mai importante erau cele când, în doi sau în trei, ne spuneam lucrurile cele mai profunde, cele despre care nu îndrăznisem niciodată să vorbim nimănui. Multe tinere au hotărât să vorbească despre trecutul lor, sincer, deschis, cu mama lor, cu tatăl lor sau cu logodnicul lor. Ele își cereau iertare când acest lucru era necesar, învățau să asculte, să se lase conduse de Dumnezeu și începeau să-și asume anumite responsabilități în casă sau în afară.

Firește, nu toate tinerele acceptau idealul nostru ; uneori, am simțit că era mai bine să ne despărțim. Și se întâmpla ca lucrurile să înceapă să meargă rău tocmai când eu îmi pierdusem răbdarea, când încetam să mai iubesc, să înțeleg, să știu să ascult, să iert sau să cer iertare. Din fericire, obișnuitul moment de reculegere al dimineții mă ajuta să pun punct și să pornesc din nou cu forțe noi.

O colaboratoare

Era tot mai mult de lucru ; un timp am dus singură toate grijile menajului, ale bucătăriei și tot restul. Am simțit însă că aveam nevoie de o colaboratoare și un ajutor în gospodărie. O prietenă, Marie-Liette, a acceptat bucuros să vină în ajutor. De atunci încolo am dus împreună grijile materiale și spirituale, unite printr-o cinste și o încredere totală. Calitățile sale artistice, alături de simțul meu practic, au permis o colaborare fructuoasă. Dar să o lăsăm chiar pe ea să povestească ce a trăit și a simțit în mijlocul nostru.

„Au fost Laurel și Hardy, Pat și Patachon și mai eram Frida și cu mine... Sub aspect exterior, totul ne despărțea : copilărie, educație, cadru de viață, dar, interior, aveam aceeași preocupare, aceeași dorință puternică de a-i ajuta pe tineri. Totul ne fusese dat pentru a ne completa ; dar în ceea ce privește esențialul, adică adevărata înțelegere a multora dintre aceste fete, aveam de învățat, absolut totul ! Eu, la început, voiam să le dirijez, să le îndrept spre diferite cariere sau chiar spre diferite atitudini de viață care îmi erau mie familiare și care deseori nu aveau nimic de a face cu aptitudinile lor, cu gusturile lor, cu realitatea propriei lor existențe. În schimb, Frida, ea le vedea așa cum erau ele, acceptându-le, luptând totodată zi după zi pentru ca ele să-și găsească adevăratul destin de copii ai Domnului, iubite de el, întru totul, ca tinere fete“.

Revăd mereu momentul sosirii primului meu ajutor în menaj. Ea ne fusese propusă prin Oficiul cantonal al mine-rilor ; avea șaisprezece ani și jumătate și purta o fetiță în brațe. A hotărât, nu fără o adâncă mîhnire, să-și lase copilul la creșă, unde mergea foarte des să o vadă. Cînd a sosit la noi, avea doar un singur gînd : să se căsătorească cit mai repede posibil pentru a-și acoperi greșeala. Părinții o încurajau, de altfel, spre această cale. Dar prietenul ei era un bărbat violent și anormal, incapabil să poarte răspunderea unei familii. Ea a învățat să-l asculte pe Dumnezeu și încetul cu încetul situația ei s-a limpezit. A luat cîteva hotărîri dureroase, a rupt legătura cu tatăl copilului ei și s-a străduit să devină o mamă capabilă să-și crească singură fetița. A făcut reale eforturi să-și schimbe caracterul ; astăzi, este căsătorită și mamă a încă doi copii.

Miracolele se adună

Cu cât familia devenea mai mare, cu atât erau mai multe nevoi. Deseori nu știam în ajun de ce o să dispunem a doua zi ; dar Dumnezeu a avut grijă de noi în cele mai mici amănunte pe planul material ca și pe planul spiritual.

Într-o sîmbătă seara, de exemplu, am primit o factură neașteptată de 160 de franci. A fost un șoc, dar am păstrat tăcere și, din toată inima, m-am adresat Domnului : „Doamne, pentru că tu ești stăpînul acestei case, nu ne părăsi“. Noaptea, am visat că primeam o bancnotă de o sută de franci într-un plic. Trezindu-mă, m-am simțit fericită și despovărată ; nu era decît un vis și totuși aveam certitudinea unei promisiuni. La micul dejun de duminică, le-am povestit și celorlalte visul, iar ele s-au amuzat copios de visurile mele premonitorii. La sfîrșitul după-amiezii, două prietene au venit să ne vadă ; la plecare, una dintre ele a pus un plic pe masă : era o bancnotă de o sută de franci, exact ca în visul meu. . . Două zile mai tîrziu, a sosit o altă hîrtie de o sută de franci și nota a fost plătită.

Altă dată, mi-au rămas doi franci în casă și eram la sfîrșitul lunii. Trebuia plătită chiria și cumpărate proviziile. Am mers la piață să cumpăr fructe pentru desert și am păstrat restul de bani pentru pîine. Trecînd pe străzi, vedeam legume frumoase și îmi spuneam : „Dumnezeu știe că avem nevoie de ele“. Abia am ajuns acasă, că a sunat telefonul : „Allo, Frida, avem atîtea fructe și legume în grădină încît nu le mai dăm de capăt. Te rog să veniți de două ori pe săptămînă și să vă luați cît timp vor mai fi“. A durat așa toată vara. În zilele următoare, cadourile în bani ne-au permis să ne plătim toate facturile.

Într-o dimineață, comisionarul unui mare magazin a depus pe masa noastră de bucătărie o duzină de cești de ceai. Chiar în ziua aceea așteptam vreo treizeci de persoane și nu aveam destule cești ! Nu am știut niciodată cine era donatorul. Eram profund impresionate de atîtea miracole care se produceau.

De la paisprezece, tinerele au ajuns la douăzeci, apoi la douăzeci și șase, și treizeci pentru masă. Ideea unei case mi se impunea din ce în ce mai mult și chiar și în această direcția am fost bine conduse. Am găsit o casă în care, înainte de război, fusese o pensiune ; am mers să-i vedem pe

proprietari, două surori, și le-am vorbit de intenția noastră referitor la tineri, intenție care, cu ajutorul casei lor, se putea realiza.

— Ei bine, va trebui să vă rugați ca să aflăm cui îi va fi destinată, căci sînt mai multe persoane care ar dori-o, zise una dintre surori.

— De ce să nu ne rugăm chiar acum ? a răspuns una dintre cele două prietene care mă însoțeau.

Ne-am pus în genunchi toate cinci ca să ne rugăm. Cînd m-am ridicat, știam că nu trebuia să ne mai facem nici o grijă.

Zece zile după aceea, chiar înainte de Crăciun, proprietarele au venit să ne anunțe că acum casa era a noastră, că ele erau de acord cu propunerea noastră pentru chirie, mai mică decît cea pe care ele o ceruseră.

Trei luni mai tîrziu, „Marea Aventură” s-a instalat în această frumoasă vilă de douăzeci și șase de încăperi, cu teren de tenis, terasă și o minunată vedere spre lac. Visele mele cele mai frumoase erau întrecute de realitate.

Reinstalare fericită

Cînd, seara tîrziu, am văzut plecînd a cincea și ultima oară camionul care efectuase mutarea, emoția noastră a fost mai puternică decît oboseala. Ne gîndeam la căruțul pe care îl tîrsem de pe o stradă pe alta din Lausanne, cu trei ani în urmă. Cred că această a fost cea mai frumoasă zi a vieții mele, tot așa de frumoasă ca și o zi de căsătorie. În această seară, am organizat o mare petrecere împreună cu proprietarele noastre, ca să ne exprimăm întreaga bucurie și recunoștință.

Fetele, cu înclinațiile lor foarte diverse, au ajutat să împodobim casa. Au făcut-o cu mult gust și, în puțin timp, căminul nostru era invidiat de toate cele care se prezentau : la cincisprezece zile după instalare, eram deja patruzeci. Viața era intensă, extrem de veselă, nu întotdeauna ușoară, dar bogată în experiențe. O echipă de menaj formată din patru fete muncea în strînsă legătură cu noi. În vasta bucătărie au fost organizate mai multe seri pentru a ajuta la prepararea, de exemplu, a pînă la o sută de kilograme de dulceață, cîntînd vesel în tot acest timp. Am făcut de asemenea o senza-

țională brinză topită în vin care s-a terminat cu o farandolă în jurul sobelor.

La 1 iunie am sărbătorit instalarea în casă nouă. A fost o sărbătoare mare, luminată de soarele care strălucea pe cer ca și în inimi. O sută cincizeci de prieteni veniți din toată Elveția au participat la această zi. A fost ocazia, pentru „Marea Aventură“, de a-și prezenta talentele artistice. A fost jucată o piesă de teatru : „Copilul minune“, scrisă de una dintre fete ; toate au ajutat la punerea ei în scenă și au avut câte un rol.

Totuși, cea mai mare aventură consta în a lupta pentru transformarea sufletelor, ceea ce duce la transformarea vieții întregi. Sus de tot, o cămăruță la mansardă, propice pentru reculegere, a fost lăsată pentru cele care doreau să se întâlnească într-un mic grup de rugăciune și de reculegere. Acolo am găsit noi inspirație pentru a realiza diverse proiecte : invitații la furnizori, la factori, la vecini, la patronii unor fete, sau chiar seri aniversare cu cintece și scheciuri, precum și căsătoria uneia dintre colegele noastre, care a fost o zi memorabilă.

Și tot acolo, multe probleme personale au fost împărtășite și li s-a găsit împreună o soluție.

Nu este vorba să reușești, este vorba să te supui

Să am o casă frumoasă cu patruzeci de fete, un parc frumos, o vedere magnifică spre lac și munți, toate acestea mi se păreau un vis împlinit. Dar afară bîntuia războiul. Lumea trăia cu spaima de viitor. Cine va reconstrui națiunile sfîșiate de ură și frică, ne întrebam ? Știam că Reînarmarea morală activează și așteptam totul din partea ei.

La cîțiva ani după intrarea în marea noastră familie, niște prieteni mi-au pus următoarea întrebare : „Ai fi în stare să părăsești această casă pentru a consacra tot timpul tău Reînarmării morale ?“

Această întrebare a avut asupra mea efectul unei bombe. „Nu, îmi spuneam, eu am dat totul : forțele *mele*, banii *mei* ; este casa *mea*, sînt fetele *mele*, este viața *mea*. Ce vor spune oamenii dacă voi abandona totul ? Nu, nu pot și nu vreau“. Cu cît mă gîndeam mai mult cu atît eram mai revoltată și mai disperată. Le purtam pică celor care îmi pusese ră

întrebare, dar mă simțeam obligată să răspund. Dacă înainte nu mă văzuse nimeni plângînd, de data aceasta plîngeam. De ce trebuia să părăsesc ceea ce creasem cu atîta trudă și cu tot atîta bucurie ?

Însă o voce din străfundul inimii mă întreba mereu : „Era opera ta sau opera lui Dumnezeu ?“ O luptă mare se dădea în inima mea. În genunchi, l-am implorat pe Dumnezeu să-mi dea voința și puterea de a asculta de voința lui și nu de a mea.

În cartea noastră de oaspeți, scria : „Nu este vorba de a reuși, este vorba de a te supune“. Nu am înțeles acest lucru niciodată, scopul meu era să reușesc. Încetul cu încetul am devenit conștientă de ambiția și de orgoliul meu care mă orbiseră în atîtea situații, astfel încît alții suferiseră consecințele.

Mi-am dat seama încetul cu încetul că mă dedicasem cîtorva zeci de tineri, dar că erau sute și mii care căutau un scop în viață ; mii de muncitori care nu aveau nici o speranță... Trebuia să fiu liberă ca să mă pot dedica acestei misiuni. Și în sfîrșit am putut spune da. Oricît de neînțeles mi s-ar fi părut, mie ca și multor alți oameni, Dumnezeu — mi-am dat bine seama mai tîrziu — voia să mă ia de pe acest teren de acțiune pentru a-mi încredința unul mai mare, acela al lumii.

Una dintre colaboratoarele mele a luat în grijă tinerele fete într-un cadru ceva mai restrîns și, pînă la moartea ei, a fost un cămin fericit. Un mare număr dintre cele care au fost la „Marea Aventură“ au primit aici, pentru viața lor de familie și pentru profesiunea lor, o nouă inspirație și unele, ca și mine, consacră oamenilor tot timpul lor.

Trei prietene au ținut să exprime aici ceea ce au trăit și au simțit ele la „Marea Aventură“.

Lina

Veneam dintr-o familie unde Dumnezeu nu avea loc. La optsprezece ani, revoltată și nemaiavînd încredere în cineva, am ajuns la „Marea Aventură“ unde Frida și Marie-Liette, înarmate cu răbdare și cu dragoste creștinească, m-au făcut să mă regăsesc și să mă apropiu de Dumnezeu. Rezultatul acestei experiențe este că am găsit un echilibru moral.

Acum sînt soție, mamă, bunică, soră, cumnată, iar relațiile și problemele vieții sînt rezolvate datorită acestei forțe spirituale.

Suzanne

După moartea mamei mele Frida m-a invitat să viu să trăiesc în căminul ei ca să-mi fac ucenicia vieții în comunitate. Am mers, curioasă să trăiesc această viață împreună cu alte fete. Mi-am făcut aici numeroase prietene. Am învățat să practic momentul matinal de reculegere, am putut să-mi deschid inima și să găsesc o rezolvare problemelor mele, ceea ce mi-a permis să fiu mai liberă, mai fericită și mai corectă în munca mea. Și cînd Frida ne-a părăsit pentru Caux, am continuat să trăiesc timp de doisprezece ani în comunitatea mai mică pe care am format-o atunci, fericită în acest mediu unde mi-am găsit o adevărată familie.

Vreni

Dă-mi voie să-ți mulțumesc pentru tot ceea ce ai făcut pentru noi toate, fete care eram de naționalitate și cu un caracter atît de diferite. Astăzi, înțeleg cît de mult a trebuit să renunți la problemele tale personale și cît de mult ai contat pe Dumnezeu pentru a conduce această „Mare Aventură“. Am profitat de această familie cu toate avantajele ei atunci cînd eu eram atît de egoistă. Trebuie să-ți mărturisesc că înțelegerea ta, pînă și în momentele cele mai grele m-a ajutat să găsesc o linie directoare pentru toată viața mea.

V

CAUX

De-a lungul anilor, Grupul din Oxford, despre care am mai vorbit de mai multe ori în aceste pagini, căpătase o amploare mondială și devenise Reînarmarea morală. În timpul anilor de război o echipă internațională se pregătise să răspundă imenselor nevoi ale Europei devastate.

„Deoarece Elveția a fost cruțată de război, ea este destinată să devină locul unde oamenii din toate națiunile Europei și ale lumii să poată să se regăsească pentru a căuta împreună secretul unității“, aceasta a fost ideea care le-a venit citorva prieteni. Hotelul Caux-Palace era de vânzare; avea o poziție unică dominând lacul Lemman la o altitudine de o mie de metri. Acolo era locul ideal pentru centrul căutat.

Dar condițiile de cumpărare stipulau un prim avans de patru sute cinci zeci de mii de franci la semnarea contractului de vânzare. Noi eram foarte puțini și nu aveam această sumă. Unii și-au vândut polița de asigurare, alții casa de vacanță, alții și-au lichidat carnetul de economii, o persoană a renunțat la trusoul ei și așa, cu prețul unor mari sacrificii, banii necesari au fost găsiți la timp. Suma totală de plătit înainte de sfârșitul anului era de un milion și cincizeci de mii de franci: această sumă a fost oferită în întregime de elvețieni în cursul lunilor următoare.

Dincolo de posibil

La 1 iunie 1946, mă aflu cu un grup de câțiva elvețieni în trenulețul albastru de „Montreux—Caux—Rochers de Naye“. O tânără elvețiancă germanofonă, așezată în fața mea, mi-a spus că era bibliotecară și că își părăsise munca pentru a ajuta la pregătirea complexului de la Caux în vederea primei conferințe. M-a impresionat acest lucru foarte tare.

Pe măsură ce trenul urca, soarele părea că strălucește mai tare pe vîrfurile „Dents du Midi“ și „Rochers de Naye“ ; la fiecare cotitură descopeream un nou colț al lacului albastru de sub noi. Sub ochii noștri se derula o panoramă unică.

În timpul acestui prim drum la Caux, nimeni dintre noi nu putea să știe ce ne rezerva viitorul ; dar toți simțeam că va fi ceva mareț, ceva cum nu s-a mai văzut, care va depăși de departe propriile noastre limite, toate micile noastre vederi personale.

În timpul său de glorie, Hotelul Caux-Palace văzuse mulți oameni mari din această lume, apoi, în timpul războiului, sute de refugiați. Intrînd aici, știam că ne așteaptă o sarcină imensă ; într-o oarecare măsură ne simțeam pionieri. Dar aveam de ce să fim descurajați în fața stricăciunilor și a mizeriei adunate peste tot. De aceea, înainte de a continua vizitarea locurilor, toți cei care sosiseră au format un cerc mare și au dansat veseli în horă. Rîsul și antrenul pe care le-a declanșat această fericită inițiativă ne-au permis să înfruntăm recunoașterea locurilor ; peste tot descopeream soaune rupte, saltele crăpate, parchet umflat din cauza apei ; pereții bucătăriei erau negri de funingine, căci refugiații își pregătiseră mîncarea în bucătăria de campanie.

Trebuia să începem lucrul imediat, căci nu aveam înaintea noastră decît cîteva săptămîni pînă la deschiderea conferinței. Un spălător din Geneva a venit benevol cu mașinile sale și ne-a învățat să muncim rațional. Fiecare începea să curețe camera în care presupunea că își va petrece noaptea, își făcea patul cu cearceafurile pe care le adusese. Continuam apoi să pregătim atîtea camere cît ne era posibil. La căderea nopții, ne regăseam în jurul unui foc din cămin, unde unii și alții povesteau experiențele și miracolele trăite în timpul săptămîinii. Au fost niște seri de neuitat.

Un adevărat stup

În fiecare săptămîină tot mai mulți oameni cunoscuți și necunoscuți veneau din toate colțurile Elveției ca să ne ajute. Veneau singuri sau în grupuri, pentru o zi, o săptămîină sau pe viață. Uneori casa semăna cu un adevărat stup. Peste tot se muncea ; în balcoane, se băteau în cor saltelele ; în grădină, în fața casei, școlarii unei clase din Elveția germanică

frecau cu ardoare mesele din sufragerie ; la bucătărie, un antreprenor cu toată familia lui curăţau pereţii ; a fost nevoie de şapte straturi de zugrăveală pentru a-i pune în perfectă stare ! Un arhitect olandez, care ieşea dintr-un lagăr de concentrare, se plimba, înarmat cu cuie şi ciocan ca să repare cât mai repede oriunde era necesar. El a făcut şi planurile după care fosta sală de bal a fost transformată în teatru. Mai multe fete din „Marea Aventură“ îşi încălecau în fiecare sâmbătă bicicleta, deîndată ce-şi terminau lucrul, pedaleau pînă la Montreux şi urcau mai departe pe jos pînă la Caux pentru a găti, a spăla, a curăţa, a servi la masă pînă duminică seara.

Gospodine din toată Elveţia au trimis lenjerie. Un lăcătuş, în vîrstă de 80 de ani, a venit pentru mai multe săptămîni ca să repare şi să verifice vreo opt sute de broaşte. Ce serviciu preţios ne făcea căci nu rar ni se întîmpla să ne găsim dintr-o dată închişi în vreo cameră al cărei zăvor nu mai funcţiona ; atunci el venea în ajutorul nostru chemat de noi de pe la balcoane sau ferestre.

Oaspeţii sosesc

Şi în sfîrşit am inaugurat bucătăria. Ce metamorfoză după cele şapte straturi de vopsea şi ce plăcere să lucrezi într-o bucătărie frumoasă, strălucind toată de albă ! Eram mîndră să pregătesc prima masă împreună cu şase fete de diferite naţionalităţi.

Din ziua aceea, mai multe delegaţii de străini au început să sosească : mineri britanici, deputaţi francezi, luptători din rezistenţă şi atîţia alţii. Din toate ţările Europei devastate de război veneau mereu oameni care doreau să participe la elaborarea unei soluţii pentru omenire. Acesta a fost începutul uriaşei acţiuni care avea să facă foarte cunoscut numele de Caux pe cinci continente şi să demonstreze ce putea ţara noastră să facă şi ce trebuia ea să dea mai bun pentru lumea întreagă.

În ziua deschiderii primei conferinţe, Frank Buchman, fondatorul Reînarmării morale, a sosit din America cu o echipă internaţională. Pînă în ultima clipă am avut ceva de făcut, am atîrnat perdelele în camerele care urmau să fie ocupate şi am pus flori peste tot. Şi apoi toată lumea a mers

în holul mare de la intrare pentru a-i primi pe Frank Buchman și echipa lui.

Ca elvețieni, eram foarte mândri să ne arătăm această casă în care munciserăm așa de mult și pentru care făcuserăm multe sacrificii, dar ceea ce îl interesa în mod deosebit pe Frank Buchman erau oamenii de aici. A știut să creeze o atmosferă în care s-a topit toată ura ce înghețase inimile dușmanilor din ajun, ca să facă loc iertării eliberatoare. Zi după zi, asistam la alte și alte reconcilieri. Mîinile se întindeau și foștii dușmani se angajau să lupte împreună pentru o lume nouă.

Fiecare își asuma o răspundere pentru a ajuta la munca din casă. Eu și cu o prietenă ne-am asumat grija economatului. Hrănisem deja cam patruzeci de persoane ani la rînd; dar la Caux a trebuit să învăț să hrănesc pînă la opt sute de persoane! Cel mai greu era să prevezi cantitățile pentru atîția oameni care, aproape toți, trecuseră prin război și fuseseră subalimentați; și să nu uităm că mai existau încă acele cartele de raționalizare.

Tinerele bucătărese făceau și ele primele lor experiențe. Erau pline de voie bună și își dădeau toată silința ca să gătească bine. Frank Buchman ne repeta mereu: „Hrăniți-i bine pe toți acești oameni flămânzi“. Dar se întîmpla ca sacul de zahăr să se golească deodată și stocul de grăsimi să se topească văzînd cu ochii și atunci ne cuprîndea teama, intram nî panică și ne venea să strigăm: „Opriți-vă!“ Dar din fericire, noi aveam momentul nostru de reculegere matinală ca să ne rugăm; și căpătăm atunci o încredere nouă și ne dădeam seama că frica este un sfetnic rău; ea ne paraliza și ne dădea o stare de neliniște, ale cărei efecte se puteau resimți în toată casa. Dar cînd sufletul ne era liber, ne recîștigam încrederea și fiecare era fericit și gata să dea ce avea mai bun în el însuși.

Cine este Frank Buchman ?

Uneori mă întrebam: „De fapt, cine este acest Frank Buchman?“ Doream foarte mult să îl cunosc mai îndeaproape, să găsesc secretul lui de a-i transforma pe oameni, voiam să știu dacă era într-adevăr extraordinar.

Prima dată cînd am avut ocazia să îl întîlnesc personal, nu am descoperit nimic special la el. Eram mulțumită să văd

că era un om foarte simplu : nu avea nimic supranatural, nu spunea fraze mari, intelectuale, care m-ar fi intimidat ; simteam doar o mare pace în el. Ochii lui plini de bunătațe străluceau intens și îți pătrundeau pînă în adîncul inimii. Știam că era inutil să vreau să joc un rol cu el : nu aveam decît să fiu eu înșămi. Și aceasta mi-a dat încredere.

Ceva totuși mă intriga : nu reușeam să înțeleg de ce el, care avea de văzut atîția oameni, care dădea atît de mult din punct de vedere spiritual, de ce voia să fie tot timpul ținut la curent cu tot ce privea bunul mers al casei ? Nici un amănunt material nu i se părea neimportant ; dorea să cunoască meniurile care se pregăteau, trecea prin camere ca să verifice dacă totul era în ordine, chiar și buchetul de flori destinat invitaților săi. Dacă o mîncare nu era reușită, de ce oare venea să întrebe dacă nu sînt gelozii și rivalități între bucătăreșe ? De ce nu le lăsa pe femei să se ocupe de toate acestea de vreme ce era domeniul lor ?

O experiență, care s-a dovedit salutară, m-a lămurit pe deplin. Într-o zi a fost anunțat un om de stat dintr-o țară îndepărtată. Primirea lui a fost pregătită cu mare grijă ; bucătăreșele aleseseră niște mîncăruri mai deosebite ; toate comenzile fuseseră făcute. În aceeași dimineață, Frank Buchman a cerut să vadă meniul. După o clipă de gîndire, a spus : „Nu, nu este ceea ce trebuie pentru oaspetele nostru ; m-am gîndit azi-dimineață că trebuie să-i oferim o mîncare specifică țării lui.“

Cînd bucătăreasa a venit să-mi spună că era nevoie, imediat și repede să comandăm altceva, m-am înfuriat. Erau puține șanse ca specialitățile cerute să ne sosească la timp și nu puteam înțelege de ce atîtea complicații pentru un singur om. Plină de ciudă, am ascultat totuși de acest om.

A doua zi, cu ocazia reuniunii de dimineață, l-am auzit pe oaspetele nostru exprimîndu-se astfel : „Aveam trei ani cînd mama mea a murit și mi-a lipsit teribil de mult. Am călătorit în lumea întreagă, am locuit în cele mai bune hoteluri, dar niciodată, nicăieri, nu am fost primit ca aici. Primirea voastră m-a impresionat profund, am apreciat camera minunată pe care mi-ați dat-o, dar cînd m-am așezat la masă și cînd mi s-a servit o mîncare din țara mea, pregătită mai bine chiar decît tot ce am mîncat vreodată, mi-am spus : probabil că așa este cînd o mamă își primește fiul. M-ați cîștigat. Tot ce am auzit și am aflat aici va rămîne gravat în inima mea. Mulțumesc, mulțumesc.“

Am fost răscolită. Rareori mi-a fost așa de rușine, așa fi vrut să mă ascund în gaură de șoarece. Am înțeles atunci de ce pentru Frank Buchman aspectul spiritual și cel material erau strâns legate. Pentru el, tot ceea ce făcea, spunea sau trăia, nu avea decât un unic scop : să transforme inima omului pentru ca acesta să-l regăsească pe Dumnezeu și să devină un instrument pentru a reface lumea. Era ceea ce noi, femeile, aveam mare nevoie să învățăm.

Frank Buchman avea grijă de fiecare

Am avut ocazia să-l cunosc pe Frank Buchman mai în-deaproape când a venit în orașul meu Saint-Gall. Într-adevăr, în 1960 un grup din Saint-Gall, aflat la Caux, l-a invitat în orașul nostru. Lui îi plăcea foarte mult această regiune a țării noastre, pentru că de aici emigraseră în Statele-Unite strămoșii lui, în urmă cu două sute de ani.

Înainte plecării sale de la Caux, el i-a invitat pe toți cei din Saint-Gall în camera lui.

— Cu câte persoane vreți să vin ? Care dintre piesele noastre de teatru să le arătăm concetățenilor voștri ? ne-a întrebă el.

— Între treizeci și cincizeci de persoane ; o piesă de teatru sau poate un film, a fost răspunsul nostru.

Cu o privire malițioasă și cu un zâmbet larg, el a răspuns :

— Dacă vreți într-adevăr să faceți ceva pentru ținutul vostru, trebuie să o faceți cum trebuie ; voi veni cu o sută de persoane, trei piese de teatru și trei filme.

Puțin speriați, am ieșit din cameră înțelegând că Frank voia să ne dea o imagine și o încredere care depășeau spiritele noastre limitate și timorate.

Un industriaș în broderii și soția lui i-au oferit ospitalitate lui Frank și colaboratorilor săi cei mai apropiați. Oameni din toate mediile, sosind mai de aproape sau mai de departe, au venit ca să-l întâlnească. Deseori ne chema lângă el, chiar și personalul auxiliar al casei, pentru a ne vorbi de planurile lui și pentru a ne îndemna să reflectăm împreună cu el cum să-i primim pe oaspeți.

În timpul acestei campanii, au fost prezentate în fiecare seară, la teatrul din Saint-Gall, un film și o piesă de teatru. Unul dintre filme, intitulat „Încununarea vieții mele” a răs-

colit publicul. Este povestea unei negrese din Statele-Unite care a suferit foarte mult din cauza discriminării. Ea a deschis prima școală în aer liber pentru copiii negri, cu un capital de un dolar și jumătate ! După zece ani, crease o universitate cu șase sute de studenți și a devenit în cele din urmă consilierul președintelui Roosevelt. Ea transmite spectatorilor o mare experiență la care ei toți aspiră și care poate să reprezinte o încununare a vieții lor.

La sfârșitul celor trei săptămîni petrecute la Saint-Gall, unde mii de persoane fuseseră impresionate de piesele de teatru și de filmele prezentate, a avut loc o seară de adio pentru oaspeți și gazde. În ajun, Frank Buchman m-a întrebat :

— Ești sigură că familia ta va fi aici la masa de seară ?

— Nu este posibil, Frank, pentru că cumnatul meu trebuie să mulgă vacile la ora aceea, am răspuns.

— Oh ! trebuie să găsim o mașină care va merge să îi caute, mi-a spus el hotărît.

Ceea ce s-a și făcut. Frank ținea să-mi salute toată familia, care a petrecut o seară minunată.

În anul următor, în 1961, Frank Buchman se găsea din nou la Caux. Deși suferind, pregătea conferința de vară. În dimineața de Paști, a cerut gazdelor sale din Saint-Gall și mie să urcăm în camera lui.

Ținea în mîini un cocoș din faianță colorată pe care mi l-a întins spunînd : „Acesta este pentru tine, Frida, și aici ai caramelle pentru nepotul tău. Am auzit că a avut un accident. Și iată și niște ilustrate pentru familia voastră“. Să constat că se mai gîndea încă, în acest fel, la familia mea, aceasta m-a emoționat profund, m-a răscolit chiar. A fost pentru mine un adevărat îndemn să mă dedic și eu, la fel de mult, altora.

Nu pot uita strălucirea și bunătatea care emanau din Frank în acea dimineață de Paști. Într-adevăr, nu ne îndoiam că era ultima dată cînd îl mai vedeam. Puțin timp după aceea, a plecat să se odihnească la Freudstadt în Munții Pădurea-Neagră, adică exact în locul unde, în 1938, primise inspirația să lanseze Reînnarmarea morală. Starea sănătății lui s-a agravat foarte repede. La 7 august în același an, acest mare om, care a fost în același timp un tată pentru mii de persoane, ne părăsea pentru a merge dincolo.

Ultimele lui cuvinte au fost : „De ce să nu lăsăm lumea să fie condusă de oameni conduși de Dumnezeu ?“

ÎN FRANȚA

În toamna lui 1947 am plecat cu o echipă la Le Touquet, în nordul Franței, aproape de Calais. Sosirea în acest oraș, care fusese în mare parte distrus, a fost impresionantă pentru aceia dintre noi care nu trecuseră prin război. Cea mai mare parte a caselor și hotelurilor erau inutilizabile din cauza lipsei de apă și de încălzire. Eram în noiembrie. Pentru cele două week-enduri erau așteptate între două sute și patru sute de persoane, dar au venit două mii !

A fost prezentată o piesă de teatru, „Elementul uitat“ de Alan Thornhill. Ea răspundea foarte exact problemelor momentului : sciziunii între patroni și muncitori, că și neînțelegerilor din familii. Participanții la week-enduri, veniți de aproape și de departe, au plecat de acolo cu o speranță nouă pentru ei și pentru țara lor.

În anul următor, o echipă de zece-cincisprezece persoane a fost invitată la Roubaix și la Lille pentru a-i ajuta pe muncitori și pe patroni să creeze un climat nou în familii și în întreprinderi. Erau bani puțini, mâncare puțină, loc puțin, dar toți erau gata să facă sacrificii și să împartă ceea ce aveau : prietena mea și cu mine am fost invitate să locuim într-o familie de muncitori ; ei ne-au oferit o cameră cu două paturi. A doua zi am înțeles că ei dormiseră pe niște canapele vechi și nouă ne dăduseră camera lor ! Insistența noastră pentru a-și relua camera a fost zadarnică. Peste tot unde mergeam, oamenii erau deschiși, sinceri, gata la orice sacrificiu pentru a construi ceva nou. Au avut loc multe reconcilieri în familii.

Diviziunea claselor era foarte marcată în Nord. Muncitorii erau plini de revendicări. S-au petrecut atunci lucruri pe care nu le-am fi crezut posibile : unii dintre ei i-au in-

vitat pe patroni acasă la ei, la o ceașcă de cafea, spunându-le ce aveau pe suflet, și au găsit astfel legături noi.

Într-o zi, s-a putut citi în ziarul France-Soir, sub titlul „Un patron din Roubaix și muncitorii lui au împiedicat criza din construcții“, următorul articol :

În seara aceea, în jurul patronului unei întreprinderi de construcții s-au reunit unsprezece oameni : zece muncitori și șeful de echipă. Cu un aer posomorît patronul își rodea coada pipei și, deodată, s-a hotărît să vorbească :

„Știți cu toții că traversăm o criză care va dura poate câteva luni. Creditele lipsesc. Ce este de făcut ? Ceilalți constructori au concediat în medie o treime din personal și, ieri seară, m-am resemnat în cele din urmă să îi imit. Dar azi dimineață mi-am spus : Jacques, dacă tu concediezi pe unul singur dintre oamenii tăi, înseamnă că nu ești demn să mai fii șef de întreprindere. Atunci am găsit o altă soluție : voi orienta pierderile în alte sectoare.“

S-au scurs câteva minute de liniște apoi s-a auzit o voce :

„Patroane, dacă dumneavoastră vă sacrificați pentru a-i salva pe unii dintre noi, nu există nici un motiv să nu facem și noi un efort. Sîntem gata să mergem să lucrăm în alte sectoare renunțînd la cheltuielile de deplasare. Și chiar, dacă trebuie, ne vom părăsi soțiile în timpul săptămîinii ca să mergem să muncim pe alte șantiere. Și, în sfîrșit, dacă doriți, vom face în fiecare zi o oră suplimentară, adică cincizeci și patru de ore pentru un salariu de patruzeci și opt de ore, timp de trei luni, merită riscul !“

Articolul mai povestea că, în aceeași zi, patronul, încurajat de echipa lui, renunțase la trei adjudecări prin licitație și că noul spirit care domnea între ei a readus elanul în întreprindere ; prima pentru condițiile grele de muncă a crescut în curînd și a ajuns la trei la sută și, la sfîrșitul anului, în ciuda crizei, un beneficiu de patru ori mai mare decît înainte a fost distribuit membrilor întreprinderii.

I-am cunoscut bine pe acest patron și pe muncitorii lui, și ceea ce s-a petrecut între ei m-a emoționat foarte tare, pe mine, o muncitoare : era un exemplu de ceea ce poate să realizeze revoluția pacifistă, începută de cîțiva patroni și salariați, în spiritul Renașterii morale.

Delegații la Caux

În vara următoare, mai multe delegații din Nord au venit la Caux. Pentru mulți aceasta era prima lor călătorie dincolo de frontiere. Ca să-și plătească deplasarea și sejurul au trebuit să facă multe sacrificii și să folosească banii puși deoparte cu atita trudă.

Primele zile la Caux nu erau ușoare. Într-adevăr, această casă mare atât de bine amenajată trezea în ei o anumită neîncredere. „Locul acesta nu este oare pentru capitaliști? își spuneau ei. Iar noi, nu sîntem luați pur și simplu drept hîrtie de prins muște?” Dar cînd li se povesteau faptele, descopereau că era vorba de darurile și de sacrificiile a sute de oameni de toate condițiile care au permis să se facă din Caux un cămin primitiv. Începeau atunci să se liniștească și să se schimbe. Noi le mai spuneam: „De ce dumneavoastră ne-ați oferit nouă camera dumneavoastră cea mai bună, și acum vă supărați pentru că vrem și noi să vă dăm ce este mai bine pentru noi și pentru toată lumea.” Atunci ei rîdeau și lupta era cîștigată. În cele din urmă, văzînd toate persoanele care munceau benevol pentru a face să trăiască această casă, își spuneau: „Atunci, aici este societatea fără clase?” La sfîrșitul sejurului, ei plecau hotărîți să cîștige țara lor pentru această idee.

În iarna următoare, unii dintre noi am fost invitați la Pas-de-Calais. Era pentru prima dată cînd mă găseam într-un bazin carbonifer și coșurile înalte cu fumul lor negru și limba lor de foc, impresionau mult. Nu îi voi uita nici pe muncitorii de toate naționalitățile pe care îi întîlneam ziua și noaptea. Aveau un aer trist. Simțeam o mare simpatie pentru ei și am hotărît să fac totul pentru a-i ajuta să găsească scopul pentru care merită să trăiești.

Mai multe familii văzuseră piesa de teatru. „Elementul uitat” jucată la Touquet, și hotărîseră să-și schimbe modul lor de viață. Eram pe drum toată ziua, invitați de la o familie la alta. Pentru prima dată în viața mea, puteam să lupt cu convingere pentru patroni și pentru muncitori. „Lucrul care ne impresionează cel mai mult, spuneau patronii, este să-i vedem pe muncitori că într-adevăr se schimbă! Este ceea ce ne dă și nouă curaj și ne determină cel mai mult să facem la fel.” La rîndul lor, muncitorii ne spuneau exact același lucru despre patroni!

Era frumos să constați că o transformare profundă a sufletului se opera în această regiune a Franței și urmările erau peste tot. Muncitorii se interesau mai mult de munca lor și producția creștea pentru binele tuturor. De atunci, în fiecare an, alte și alte delegații veneau la Caux din diverse regiuni ale Franței.

ÎN OLANDA

În toamna anului 1962 am fost invitată la o întâlnire cu o echipă a Reînarmării morale care acționa în porturile Olandei. La Rotterdam am locuit cu un tânăr inginer și soția lui, care trăiau ca și mine fără nici un salariu. A fost o mare experiență să văd cum Dumnezeu răspunde, încetul cu încetul, la nevoile unui cămin ca și la nevoile noastre personale.

Îmi place această țară care are atâtea lucruri în comun cu Elveția. Mergeam să-i vizitez pe docherii din port. La orice oră din zi, chiar și înainte de orele prânzului, eram întotdeauna bine primiți și o cafea bună nu lipsea ca să ne încălzim.

Revăd mereu portul Rotterdam. Multe vapoare serveau de locuințe permanente; la căderea nopții, se vedeau aprinzându-se mii de luminițe de sus pînă jos pe toate catargele. Ai fi spus că sînt sute de brazi de Crăciun cu multiplele lor lumînări strălucind în noapte.

În iarna aceea, piesa lui Peter Howard „Scara“, tradusă în olandeză, a fost jucată în portul Rotterdam și în împrejurimi. Actorii erau docheri și patroni care, după orele de muncă, nu se temeau să-și dea forțele, timpul și banii pentru a duce acest mesaj. Ei o făceau pentru că găsiseră răspunsul la teamă și la ură, în propria lor inimă.

După patru luni de ședere într-o țară pe care o iubeam, am început să-i înțeleg puțin limba. O veste neașteptată a pus deodată capăt acestui sejur. Ea venea din America de Sud, unde fratele meu, Hans, era funcționar de douăzeci și cinci de ani la ambasada elvețiană din Buenos Aires. Trebuia să vină în vara următoare cu soția lui Maria să-și petreacă vacanța la țară; se bucura foarte mult să-și revadă familia și prietenii. Dar scrisoarea mă anunța că fusese operat de un cancer pulmonar și că starea lui era foarte gravă.

Soția lui, atinsă de o boală de ochi, aproape oarbă, depindea mult de el și boala soțului ei o ducea la disperare.

A fost pentru mine un șoc. Îmi spuneam : „Măcar dacă aş putea să merg să-i ajut pe Hans și pe Maria, măcar dacă ar locui mai aproape de noi ! Dar să merg atât de departe îmi este imposibil pentru că nu am bani.“ Simțeam acut nevoile familiei mele, dar mă vedeam în imposibilitate de a le răspunde. În sinea mea, o voce părea că îmi spune : „Și dacă ar trebui totuși să mergi ?“

Într-o dimineață a sunat telefonul. O prietenă mi-a spus :

— Soțul meu și cu mine ne-am gândit la tine. L-ai întrebat pe Dumnezeu dacă nu ar trebui să mergi la fratele tău, în Argentina ?

— Nici nu îndrăznesc să mă gândesc, cum aş putea găsi și accepta atîția bani ca să merg să-mi văd familia ?

— Dacă e just să merg, vei merge, pentru că așa este în voința lui Dumnezeu și el te va trimite, mi-a mai spus ea.

De abia am pus receptorul în furcă și deja am știut că acest apel era decisiv pentru mine ; acum mă simțeam obligată să privesc lucrurile în față. I-am promis atunci lui Dumnezeu să fiu pregătită pentru orice, oricît m-ar putea costa și să merg pînă la capătul lumii dacă el mi-o cere. Pentru a cunoaște voința lui l-am rugat să răspundă el în-suși nevoilor mele materiale.

Am scris despre hotărîrea mea unei prietene în Elveția, pentru ca ea să fie la curent în cazul în care plecarea mea s-ar preciza. A doua zi ea m-a chemat la telefon :

— Frida, noi ne-am întîlnit, cîțiva prieteni, ca să ne gîndim la familia ta și vrem să ne asumăm responsabilitatea totală pentru biletul tău de avion. Dacă tu simți că este bine să pleci, pleacă cît mai repede.

Această veste, atât de neașteptată, m-a copleșit, mă simțeam sugrumată de emoție și nu mai puteam vorbi...

— Mulțumesc, am spus, închizînd telefonul.

Din clipa aceea, toți cei care erau în jurul meu, în comun acord, m-au ajutat să-mi pregătesc această plecare. În ziua următoare o sumă de bani venea „expres“ din Anglia, de la o prietenă care trecuse printr-o mare încercare, dar își regăsise liniștea sufletească. Cu marea lor generozitate, prietenii mei olandezi mi-au cumpărat hainele necesare. Într-o zi, vecina mea de palier a venit cu o splendidă cămașă de noapte : „M-am gîndit că precis vei avea nevoie de lenje-

rie“, mi-a spus ea. O altă vecină mi-a adus o bijuterie ca să-mi înveselesc una dintre rochiile. O mare doamnă din Olanda mi-a trimis un carnet de cecuri de călătorie : „Pentru ca să aveți destui bani de buzunar când o să fiți în America“, mi-a spus ea. Eram foarte impresionată de ajutorul tuturor și, o dată în plus, mi-am dat seama că Dumnezeu ne ia în serios când și noi îl luăm în serios.

ÎN AMERICA LATINĂ

Primul meu zbor

Trei zile după aceea, prietenii m-au condus la aeroportul din Amsterdam. Era momentul mării plecări. Mi se părea că visez, picioarele îmi tremurau ; atâtea lucruri se petrecuseră în atât de puțin timp. Acum, eram acolo, așteptând avionul care trebuia să mă ducă departe, într-un alt continent. Luîndu-mi rămas bun, emoția a pus o clipă stăpînire pe mine. Privind spre cer, am descoperit un splendid apus de soare ; mi se părea că aud o voce interioară spunîndu-mi : „Du-te, nu-ți fie teamă, nu vei fi niciodată singură. Voi fi cu tine peste tot unde vei merge !“ Reconfortată, am urcat în avion.

Era primul meu zbor. Motoarele au început să se rotească cu un zgomot puternic și, ușor, avionul a cîștigat în înălțime. Luminițele călătorilor care citeau s-au stîns una câte una. Numai zgomotul monoton al motoarelor îmi amintea că eram în zbor spre depărtări. Nu îmi era somn ; gîndurile mele zburau către cei pe care tocmai îi părăsisem și către cei pe care urma să-i găsesc a doua zi.

La ora unu dimineața, lumina din plafon a indicat : „Puneți-vă centura“. Puțin speriată, am întreat-o pe stewardesă ce se întîmpla. „Sub noi este o furtună puternică“, mi-a spus ea. Și deodată m-am gîndit la imensa responsabilitate a celor care conduc avioanele peste ocean și cum viața a mii de persoane depinde de disciplina lor perfectă. Și, dacă această disciplină ar putea fi aplicată în toate domeniile vieții noastre practice, atunci lumea nu ar fi, oare, diferită ?!

La ora patru și treizeci de minute dimineața avionul a făcut prima escală. Eram la Dakar, în Africa. Un aer greu și sufocant ne-a surprins la ieșirea din avion. A doua escală,

pentru benzină, a fost la Rio de Janeiro. Apoi a urmat ultima etapă a călătoriei spre Argentina.

Cu cât ne apropiam mai mult cu atât inima mea bătea mai tare. Cerul era frumos și limpede. Duminică după-amiază, la orele cincisprezece, comandantul de bord a anunțat prin difuzor : „Survolum acum fluviul La Plata“. Acest fluviu are aspectul unei mări, atât este de mare. Apoi a fost capitala, imensul Buenos Aires. După douăzeci de minute de survol pe deasupra caselor și frumoaselor parcuri, avionul a început să coboare foarte lin și s-a așezat pe sol.

Iată că motoarele s-au oprit, ușile s-au deschis. Înainte de a pleca, trimiseseam o telegramă pentru a-mi anunța sosirea ; nu știam deloc dacă voi întâlni pe careva din familia mea la aeroport, sau dacă urma să trebuiască să mă descurc singură ca să găsesc locuința fratelui meu. Coborînd scara, am simțit o mare recunoștință pentru această frumoasă călătorie ; o briză plăcută, temperată, m-a învăluit ca să mă întâmpine în această țară și aceasta a fost începutul unei noi aventuri.

In Argentina

Spre surpriza mea, cumnata mea Maria, fiul ei și cele trei fiice ale sale m-au întâmpniat la ieșire. Emoția Mariei m-a făcut să înțeleg cât de mult era încercată și nefericită de boala soțului ei.

A fost nevoie de o oră bună cu mașina ca să ajungem în oraș. Ambasada elvețiană, unde locuia Hans, se găsește în centru, care numără cam cinci milioane de locuitori. De abia am ajuns, că Maria și-a deschis inima. Era disperată, plină de revoltă împotriva lui Dumnezeu și a oamenilor și nu putea să accepte ca soțul ei să fie chemat să părăsească acest pământ. „Acum știu de ce sînt aici“, am murmurat eu în sinea mea.

Deși nu dormisem în ultimele douăzeci și patru de ore, am mers imediat să văd pe Hans la spital. Cum să explic ce s-a petrecut în inima lui și într-a mea în momentul în care ne-am strîns mîna ! Lacrimi mari au curs încet pe obrajii lui atât de trași, exprimînd o nespusă suferință amestecată cu recunoștință. „Cineva din familia mea, cineva din familia mea !“ au fost singurele cuvinte pe care le-a spus.

A doua zi, cînd Maria a ieșit din cameră, Hans s-a întors spre mine și mi-a spus : „Sînt atât de mulțumit că ești

aici, Maria nu va putea niciodată să suporte singură această încercare.“

„Doamne, știu de ce mă aflu aici!“ am murmurat încă o dată în sufletul meu.

Nu au fost zile ușoare. Știam că sînt acolo pentru a-mi ajuta familia dar suferința lor era și a mea. Mă simțeam deseori singură și nenorocită ; cîteodată frica mă paraliza, căci mă simțeam incapabilă să răspund la toate nevoile. Pe măsură ce timpul trecea, ne dădeam seama că sînt puține speranțe pentru Hans. Disperarea Mariei creștea din zi în zi ; era în război cu Dumnezeu și cu fiecare în parte.

Hans nu avea decît cincizeci și trei de ani. Era foarte iubit ; era un adevărat tată pentru întreaga colonie elvețiană, căreia i se dedicase fără să țină cont de timpul său și de forțele sale, timp de aproape douăzeci și cinci de ani, și nimeni nu putea gîndi că despărțirea va fi atît de apropiată. La un moment dat, a trecut și el printr-o profundă criză interioară : medicii, care nu voiau să-i spună adevărul despre starea lui, îl asigurau mereu, promițîndu-i că se va vindeca în curînd și va putea munci. În ciuda speranței pe care aceste asigurări i-o dădeau pentru o clipă, el își dădea totuși seama că boala lui se înrăutățea ; era într-o mare dilemă. Se zbătea din toate puterile împotriva sorții. Pentru fiecare dintre noi această situație era dintre cele mai dure-roase ; ne simțeam ca într-un tunel.

Într-o seară, simțîndu-mă eu însămi disperată, i-am spus lui Dumnezeu : „De ce m-ai trimis, dacă nu pot să fac nimic ? Nu sînt inutilă ? Merita să cheltui atîția bani ca să vin aici, de vreme ce sînt incapabilă să schimb ceva măcar ?“ Și o voce interioară mi-a răspuns : „Cine ești tu ca să vrei să schimbi ceva în această situație ? Nu sînt eu aici, Dumnezeul tău Atotputernic, alături de tine ? Nu am eu totul în mîinile mele ? Nu sînt eu cel care a hotărît ora și momentul în care această situație se va schimba ? Dacă tu vrei să ai încredere în mine, dacă vrei să fii pur și simplu instrumentul meu și nimic altceva, te voi folosi în slujba mea.“

Am recunoscut o dată în plus că toate eforturile mele personale erau zadarnice. Orgoliul meu mă împinsese să vreau să-mi justific șederea în Argentina. Sperasem să pot schimba sufletul membrilor familiei mele și iată că nu reușeam. Îmi era rușine ; am acceptat că nu sînt nimic, am acceptat să nu mai vreau să fac ceva din propria mea voință. Această experiență m-a adus la picioarele crucii, unde am

hotărît din nou să trăiesc și eu pentru Isus. O greutate mare a căzut atunci de pe umerii mei.

Cîteva zile după aceea, Maria a venit la mine și mi-a spus : „Sînt atît de nefericită și de disperată. Dacă mă întorc spre Dumnezeu, crezi că mă va ierta ?“ Miracolul s-a petrecut în inima ei. Din clipa în care și-a acceptat nefericirea, a fost complet diferită. Numeroșilor prieteni care îi telefonau și care aveau obiceiul să se lamenteze pentru soarta ei, ea le spunea : „Nu avem dreptul să mergem împotriva voinței lui Dumnezeu. Am hotărît să accept vrerea lui oricît mi-ar fi de greu și acum mi-am regăsit liniștea sufletească.“

Acest spirit nou care a dominat de atunci încolo în casă i-a permis lui Hans să-și deschidă și el sufletul în fața soției lui. I-a cerut iertare pentru greșelile pe care le comisese. I-a putut spune ultimele lui dorințe fără a provoca crize de disperare.

Într-o dimineată, starețul de la o mănăstire care fusese fondată în împrejurimile orașului Buenos Aires de către călugării din Einsiedeln, a venit să-i facă o vizită. Hans, cu inima eliberată, i-a spus atunci : „Starețele, acum sînt gata să plec, Dumnezeu poate să mă caute cînd va voi“. Starețul, binecuvîntîndu-l, i-a spus : „Noi știm că ești protestant, dar în ochii noștri tu ești un adevărat creștin și cred că dacă pleci, Dumnezeu te va primi cu brațele deschise“.

În ciuda suferințelor tot mai intense ale lui Hans, un spirit de pace și de lumină s-a răspîndit în casă. În timpul ultimelor zece zile, Maria și cu mine am îngenucheat deseori în fața patului, rugîndu-ne împreună. A fost pentru mine poate cel mai frumos cadou pe care Dumnezeu ni-l dădea în această încercare. Așa se face că în ultima seară, înainte de marea lui plecare, unul dintre aceste minunate momente petrecute împreună ne-au permis să punem tot ceea ce ne frămînta în mîinile Atotputernicului. În seara aceea cînd am coborît în camera mea, casa era ciudat de calmă și de liniștită ; aveam impresia că revenise soarele după furtună.

A doua zi dimineată, factorul a adus un coș de narcise pe care pretenii lui din Elveția le culeseseră în ziua de luni la 1100 de metri altitudine. Ele soseau la noi la ambasadă joi dimineată. Cînd Hans a văzut acest buchet a repetat de mai multe ori : „Flori din țara mea, flori din țara mea !“ A fost ultimul mesaj de adio din țara lui pe care ar fi dorit atît de mult să o revadă.

După amiază, respirația i-a devenit din ce în ce mai grea. Nu se plîngea și a rămas perfect lucid. Seara, în timp ce pregăteam puțină mîncare, Maria m-a chemat, rugîndu-mă să urc imediat. Cu cîteva minute înainte, Hans îi spusese la revedere, mulțumindu-i încă o dată pentru tot ceea ce făcuse ea pentru el. Cînd am intrat în cameră, spiritul lui l-a părăsit pentru a zbura către Eternitate. În liniștea aceasta inexprimabilă, absolută, care ne dă senzația prezenței lui Dumnezeu în persoană, ne-am așezat în genunchi pentru a-i mulțumi lui Dumnezeu că l-a eliberat pe Hans de suferințele lui și i-am cerut să ne ajute să o suportăm pe a noastră.

Cu toată marea ei durere, Maria a rămas calmă și increzătoare. Înormîntarea a avut loc, ca în toate țările calde, a doua zi. Prietenii care au alergat de aproape și de departe pentru a asista la ceremonia de adio au fost foarte numeroși. Mesajele care au sosit din Elveția și de la autoritățile argentinieni au fost de asemenea de un mare ajutor moral. Cînd trăiesc pe un alt continent, compatrioții se simt adesea mult mai apropiați unii de alții, și dacă unul dintre ei pleacă, golul se face simțit cu atît mai mult.

În seara acelei zile, somnul mă ocolea. Ca într-un film, zilele acestor ultime două săptămîni îmi defilau prin fața ochilor. Nu îmi mai puneam întrebarea : „De ce ai venit aici ?“ Am văzut împlinindu-se miracole căci acolo unde domnise frica, revolta, disperarea, era acum, cu toată durerea despărțirii, pace și o profundă recunoștință.

La cîteva zile după decesul fratelui meu au fost oficiate două slujbe în două locuri diferite ; membrii familiei, ai ambasadei și prietenii s-au regăsit îngenunchiați alături, catolici și protestanți, la picioarele altarului. Această uniune între două confesiuni a fost un adevărat dar.

Intii august

Cu cîteva zile înainte de plecarea mea, s-a sărbătorit întii august. Să trăiesc Sărbătoarea națională elvețiană pe un alt continent a fost o experiență cu totul deosebită.

Recepțiile la ambasadă au avut loc de la ora unsprezece dimineața pînă la ora treisprezece, dar sărbătoarea trebuia să continue timp de trei zile ! Ușile, care erau de obicei închise

cu grijă, erau acum larg deschise. Magnifice buchete de flori în culorile elvețiene decorau intrarea și saloanele, creînd o ambianță sărbătorească pentru toți, dar dădeau și un sentiment de nostalgie, de dor de țară.

Ambasadorul și cei apropiați lui l-au întâmpinat personal pe fiecare nou-sosit strîngîndu-i mîna. Încetul cu încetul saloanele s-au umplut. S-au format grupuri de oameni foarte diferiți între ei. Franceza, helveto-germana, spaniola și germana se interferau în această mulțime de aproape o mie de persoane.

De-a lungul pereților erau mese superb decorate și încărcate cu specialități din țară. Fiecare era în haine de sărbătoare. Totuși, am văzut o femeie bătrînă, ridată și încruntată, cu un fular vechi pe cap ; rochia și șosetele care i se lăsau pe picioare arătau o extremă sărăcie. Dar ea nu își făcea grijă pentru asta și înfuleca tot timpul ceva, cu toată viteza ; ceea ce nu îi intra în gură dispărea în sacoșa ei ruptă ! Nimeni nu dădea impresia că o remarcă și nu părea că ar vrea să se ocupe de ea. Era o adevărată imagine a lumii !

Observînd puțin acest tablou multicolor, mi-am dat seama că această zi este cu adevărat marea sărbătoare a anului, cînd unii elvețieni vin de departe ca să-și întâlnească compatrioții. Mi se părea că erau mult mai mulți elvețieni decît noi toți în țara noastră. Prima persoană care mi s-a adresat era cineva din Saint-Gall, regiunea mea ; în timpul conversației, am aflat că el deschisese o mică fabrică de broderie, ceea ce îmi făcea mare plăcere. În colțul unui salon vedeam un grup de bărbați cu părul alb care discutau împreună evenimentele anului ; ca ieșiți dintr-un vechi tablou, ei trăgeau cu mare sete din pipele lor cu coadă lungă și căuș mic cu capac decorat, atît de caracteristice vechilor noastre cantoane.

Prin numeroase conversații, am putut să ghicesc că la bătrîni, ca și la cîțiva tineri, era puternic dorul de țară. Mai mulți mi-au spus : „Nu am decît o dorință, să-mi revăd țara înainte de a muri.“

Petrecusem două luni la Buenos Aires și a venit momentul să plec. La sosire nu cunoșteam pe nimeni, dar am avut nevoie de două săptămîni ca să-mi iau rămas bun de la toți noii mei prieteni !

În Brazilia

Am mers mai întâi la Sao Paolo, în Brazilia ; două prietene elvețiene m-au primit la aeroport și m-au condus la o casă pe care un industriaș o pusese la dispoziția Reinarmării morale.

Niciodată nu am fost atât de sensibilă la frumusețea naturii ca în această țară cu o climă blândă, plăcută. Eram abia la sfârșitul iernii și grădinile erau deja pline de trandafiri de orhidee și de copaci plini de flori în culori strălucitoare. Toate acestea te făceau să crezi că era o țară prosperă și foarte productivă, dar această bogăție aparentă ascundea și o mare sărăcie.

Sao Paolo este un centru industrial unde se muncește mult. În câțiva ani, acest oraș a crescut în așa măsură încât chiar locuitorii lui spun că blocurile turn au răsărit ca ciupercile. Acest oraș cu aspect nou, curat și bine construit, oferă un contrast cu atât mai mare când vezi în apropiere bidonvilurile, adevărate sate unde mii de oameni locuiesc unii peste alții în maghernițe, fără apă potabilă și lipsiți de cea mai elementară igienă. Toată această mizerie m-a făcut să înțeleg că în fară de o muncă asiduă, întreprinsă de o echipă de oameni hotărâți să schimbe cu orice preț această stare de lucruri, ura nu ar face altceva decît să o agraveze.

După Sao Paolo, am mers la Rio de Janeiro, un oraș întotdeauna însoțit, atât de feeric cu cheiurile sale înflorite și plajele sale scăldate de o mare de un albastru întens, unde poți să te scalzi tot anul.

Acolo, am avut ocazia să merg la docherii din port și vizitele mele în căminele lor m-au impresionat profund. În ciuda micimii locuințelor — pînă la șapte copii dormeau uneori într-o încăpere — peste tot domnea un spirit de veselie și de recunoștință. Ce s-a putut oare întîmpla și care era secretul acestei bucurii ? Nu fusese întotdeauna așa.

Cu câțiva ani înainte, soțiile și mamele acestor docheri hotărîseră să se dedice din toate puterile pentru o lume mai bună. Ele făcuseră ordine în propria lor viață, fuseseră cinstite în primul rînd cu soții lor ; unele și-au cerut iertare de la vecinele lor, cu care se certau de multă vreme. Mai multe dintre ele se întîlneau în fiecare dimineață la ora opt pentru a-și împărtăși gîndurile pe care le avuseseră la trezire, în timpul momentului lor de meditație și reculegere.

Ele căutau împreună cum să acționeze pentru ca toate familiile din țara întreagă să poată să-și găsească fericirea.

Vreo patruzeci dintre aceste cupluri, care nu erau căsătorite religios, ceruseră binecuvîntarea Bisericii și puneau în practică credința lor.

Soții care, la rîndul lor, fuseseră cinstiți față de soțiile lor și în munca lor au fost factorii unor transformări revoluționare în port. Pentru că erau foarte preocupați de soarta țării lor și a lumii, ei au hotărît să-și scrie povestea și să o filmeze. Cu prețul unor mari sacrificii au realizat acest film, „Bărbații din Brazilia“, care a fost tradus în multe limbi și proiectat în aproape toate țările lumii.

Sute de căsuțe

Un ofițer superior din Rio se preocupa de multă vreme de situația groaznică în care trăiau oamenii din bidonviluri. Într-o dimineață, în timpul momentului său de liniște și reculegere, numele celor doi responsabili de bidonviluri i-au venit în minte și el i-a invitat la o proiecție a filmului „Bărbații din Brazilia“. Acești doi oameni au hotărît că filmul trebuia să fie prezentat în cele treizeci și trei de bidonviluri din Rio de Janeiro. Ei le-au cerut docherilor să vină să-i ajute ca să le arate în fiecare săptămînă în alt cartier.

Exista un bidonvil în care nici o femeie din oraș nu putea pătrunde, atît era de periculos. Dar în seara în care a fost proiectat aici acest film mi s-a cerut să merg cu o prietenă. Cum în bidonviluri nu există nume de străzi, responsabilii au venit să ne caute. Se lăsa noapte și am fost conduse, pentru a fi puse la adăpost, într-o locuință care dădea înspre piața unde filmul era proiectat în aer liber. Cinstit spus, mă simțeam mai în siguranță aci decît afară ! În această cameră erau doar o masă cu trei sau patru scaune, o comodă și un crucifix, dar atmosfera era plăcută.

În piață fuseseră instalate aparate de proiecție. Mulțimea, în picioare, a rămas nemișcată în timpul celor două ore cît a durat filmul. Erau acolo tineri, bătrîni, mame cu copii în brațe. La sfîrșitul serii mulți oameni au intrat în casă ca să-mi vorbească, femeile mă trăgeau de rochie ca să-mi dea de înțeles că mă invitau să beau o cafea. Cum interpreta mea trebuia să răspundă în toate direcțiile și nu putea veni în

ajutorul meu, mă mulțumeam să zîmbesc, să strîng mîini și ne înțelegeam prin graul inimii.

În urma acestor reprezentății, s-a creat un spirit nou. Șefii de bidonviluri au luat legătura cu autoritățile. Rezultatul a fost că, după cîțiva ani, sute de locuințe mizerabile au fost demolate și în locul lor au fost construite niște sate cu case mici, dar cu instalații sanitare. Aceasta a servit de exemplu și au fost niște urmări pe care nimeni nu ar fi îndrăznit atunci să le creadă posibile.

Doream să mă întorc în Europa prin America de Nord, ca să cunosc această țară care trebuia să fie atît de diferită. Din nou, Dumnezeu a avut grijă de toate nevoile mele. Am luat iar avionul de Sao Paolo, am traversat Brazilia, am survolat Anzii, descoperind celebrul lac Titicaca înconjurat de ghețari la aproximativ patru mii de metri altitudine. Sub cerul albastru și soarele strălucitor era o panoramă unică și toți turiștii mergeau de la un hublou la altul pentru a admira acest spectacol.

La Lima, am fost primită de fata cumnatei mele. Trebuia să rămîn douăzeci și patru de ore și să iau din nou avionul a doua zi la miezul nopții. La sosire, nepoata mea m-a invitat să luăm o cafea.

Era pe una dintre străzile principale, unde magazinele oferă turiștilor articole artizanale. Deodată un vuiet subteran a zdruncinat banca pe care stăteam. M-am întrebat dacă vreun camion greu, sau eventual un metrou, putea provoca asemenea zdruncinătură dar, înainte de a fi avut timpul să pun întrebarea, am văzut fețele oamenilor transformîndu-se, cuprinse de panică. Dintr-o dată, toată lumea s-a ridicat; bărbați și femei își făceau cruce și, fără să se preocupe să plătească ospătarul, fugeau spre piața centrală a orașului.

Nepoata mea mi-a strigat în spaniolă ceva ce nu puteam înțelege și a fugit cu ceilalți. Atunci mi-am dat seama că era vorba de un cutremur. Dar înainte de a o lua la fugă pe străzile acelea periculoase, am cugetat o clipă. Neștiind nici limba țării, nici drumul înapoi, mi-a venit, ca un fulger, gîndul să nu o pierd pe nepoata mea și am început să alerg în urma ei. În momentul acela pămîntul a încetat să mai vuiască.

Nu există probabil un sentiment mai clar de totală nesiguranță decît impresia că în fiecare clipă pămîntul poate să se deschidă și să te înghită. Mi-am dat seama de spaima permanentă a celor care trăiesc în aceste ținuturi, în care dintr-o clipă în alta întreaga populație poate fi spulberată.

În ciuda acestui moment de panică, în care nu m-am simțit eu mai curajoasă decît ceilalți, am primit, rugîndu-mă, un calm ciudat și o voce din adîncul meu mi-a spus : „Nu-ți fie teamă, nu o să mori aici“. Cînd, în noaptea aceea, avionul a decolat pentru New York, mă simțeam mulțumită că mă îndepărtez !

Întoarcerea

După treisprezece ore de călătorie agitată, survolînd Panama și Cuba, am ajuns la destinație. Bogăția materială a Statelor Unite nu m-a făcut să mă simt prea bine. De altfel am trăit același sentiment și mai tîrziu cînd am sosit în Elveția. Mi se părea că toată lumea trăiește și muncește numai pentru a se îmbogăți și a se bucura, și că această orbire îi împiedică să vadă că în realitate lumea este într-un mare pericol și că, în ziua în care nu vor mai avea conștiința acestui lucru, salvarea nu va mai fi posibilă. Mai mult ca niciodată, am hotărît să mă dedic fără limite și fără răgaz pentru ca oamenii să se trezească și să înceapă să gîndească și să trăiască pentru aproapele lor.

În timpul sejurului meu în Statele Unite am aflat că Maria, cumnata mea, plecată din Buenos Aires pentru un sejur în Elveția, avusese o criză în timpul călătoriei cu avionul. Era la spital și dorea mult să mă revadă. Am grăbit deci întoarcerea mea și m-am despărțit de această țară cu vaste orizonturi care ne dă nouă elvețienilor, cu vederi mai în-guste, o viziune mai largă.

Cînd am revăzut-o pe Maria, mi s-a părut că s-a schimbat teribil de mult. Această criză atinsese anumite celule ale creierului, ceea ce o împiedică să se exprime în spaniolă ; dar putea încă să se facă înțeleasă în germană, limba ei maternă. Contrar temerilor mele, această nouă lovitură nu a făcut-o mai amară : avea acum o seninătate pe care nu o avusese niciodată înainte.

Într-o seară, înainte de a se culca, a scos din geantă o hîrtie foarte șifonată și m-a rugat să o citesc. Spre surprinderea mea, era o rugăciune pe care o copiasem pentru ea în timpul cînd am fost în Argentina, pentru ca ea să o poată reciti cînd se va simți singură și disperată. A trebuit să i-o citesc în fiecare seară în tot timpul sejurului ei în Elveția.

În altă zi, i-a declarat medicului ei : „Am pierdut totul, soțul meu iubit a murit, nu mai văd, nu mai pot să vorbesc corect, dar l-am găsit pe Dumnezeu. Există vreun dar mai mare ?“

Plecasem ca să îmi ajut familia și îmi pun astăzi întrebarea : „Cine deci a câștigat cel mai mult din această experiență ?“ și trebuie să-mi mărturisesc că eu sînt aceea.

O PATISERIE NOUĂ

La întoarcerea din lungul meu voiaj, care m-a făcut să simt și mai intens nevoile lumii, eram foarte fericită să pot participa din nou la conferințele de la Caux.

În acest centru fiecare persoană contribuie cu ceva la treburile casei. Timp de mai mulți ani, eu m-am ocupat de patiserie. Localul în care lucram era o încăpere fără fereastră, unde altădată se făcea pâine. Amenajasem aici o instalație provizorie care ne crea multe greutăți. Acolo, în fiecare zi pregăteam un ceai simplu dar savuros pentru sute de persoane. Prin această muncă, în condiții dificile, noi ne redescoperiserăm adevărata noastră vocație de femei: să avem o inimă și un cămin în permanență deschise, în serviciul tuturor, cu scopul de a contribui la răspîndirea unui spirit fratern de ospitalitate în lume.

Într-o dimineață m-am trezit cu gîndul că venise momentul să transformăm localul patiseriei. Toți prietenii mei erau de aceeași părere, dar trebuiau găsiți banii necesari, căci Reînarmarea morală nu dispune de rezerve. Ne-a venit ideea să-i informăm pe prietenii noștri și pe cunoștințele noastre printr-o scrisoare. Au început să sosească daruri mergînd de la cinci la o sută de franci: o sută cincizeci de persoane au contribuit astfel la găsirea sumei necesare. O tînără din „Marea Aventură“, pe care nu o mai văzusem de ani de zile, mi-a dat chiar o mie de franci! Două ucenice grădinaresc ne-au trimis banii de buzunar pe care îi economisiseră, „în semn de recunoștință pentru ceea ce au învățat muncind în bucătăria de la Caux“. Două doamne olandeze ne-au făcut cadou o sumă foarte importantă.

A fost nevoie de nouă luni de efort pentru a strînge banii și a începe transformarea acestui local în care petreceam atîtea ore de muncă migăloasă și obositoare. Lucrările au fost terminate pentru începutul Conferinței de vară.

Mașinile mari pentru frământat, cuptoarele noi și întreaga instalație ne permiteau să muncim de acum înainte mai rapid și mai rațional. Inaugurarea a fost sărbătorită printr-o masă delicioasă împreună cu prietenii și cu muncitorii.

Cînd a venit seara, am urcat în camera mea, foarte oboșită, dar cu inima plină de recunoștință. Repetam neîncetat : „Mulțumesc, mulțumesc, Doamne, pentru toate miracolele care s-au petrecut în ultimele luni“. Și am hotărît să mă odihnesc puțin în zilele următoare.

Dar abia mi-am formulat acest gînd că am alunecat ; am fost proiectată violent de un colț al peretelui. Capul și șoldul mă dureau foarte tare și m-am tîrît cu mare greutate pînă în pat. M-am culcat cu speranța că a doua zi îmi va fi mai bine.

Dar a trebuit să merg la spital, căci aveam o fractură de col de femur. Și vai ! nu mai putea fi vorba să merg să lucrez în frumoasa mea bucătărie și știam că acest repaus forțat va dura mult mai mult decît cel pe care îl prevăzusem.

În liniștea nopților următoare, am avut timp să reflectez și vocea mea interioară bine cunoscută mi-a zis : „De multă vreme deja încercam să te fac să înțelegi că îți depășești posibilitățile ; dar tu erai împinsă de simțul datoriei și ambiția de a face bine, ceea ce te împiedica să mă ascuți.“ O dată în plus, aveam nevoie ca Dumnezeu să mă ierte.

La spital, am realizat că Dumnezeu nu face nimic pentru ca să ne pedepsească, ci pentru ca să ne învețe lucruri noi. Odată, el mi-a spus : „Nu pentru că ai hotărît să mă servești te voi cruța de încercări și suferințe. Lumea are nevoie să vadă dacă eu, Dumnezeu, înving în inima ta în momentul încercărilor“. Dintr-o dată am înțeles că nu mai trebuia să mă întreb de ce mi s-a întîmplat accidentul și am hotărît să-l uit și să mă gîndesc la cei din anturajul meu.

Colega mea de cameră din spital era o tînără atinsă de cancer. Am devenit foarte repede prietene ; am putut citi împreună Noul Testament, am putut să ne rugăm și să ne împărtășim gîndurile. Ea își făcea griji pentru soțul ei și pentru cei doi copii, încă adolescenți. Încetul cu încetul, și-a găsit pacea inimii și, seara, cînd veneau să o viziteze, între ei domnea un spirit de familie și chiar de veselie. Am rămas prietene pînă la moartea ei și cred că aceasta a fost o mare incurajare pentru ea în ultimele sale zile de viață.

Astfel am înțeles că vocația mea nu era atât să lucrez foarte greu pentru a-mi justifica existența, ci, înainte de toate, să am grijă de aproapele meu. Nu ceea ce fac este cel mai important, ci ceea ce sînt. Chiar dacă avem mai puține forțe fizice, Dumnezeu ne încredințează deseori noi misiuni care cer mai mult timp și mai multe rugăciuni pentru a urma calea Sa. Am avut dovada în lunile următoare.

INDIA

Lucrul cel mai neașteptat

Am avut nevoie de multă răbdare ca să mă refac după această fractură. Eram slăbită și mă simțeam neputincioasă. Totuși, știam că Dumnezeu făcuse deja atâtea miracole pentru sănătatea mea : cu câțiva ani mai înainte, a trebuit să fiu operată de trei ori la ureche și ca urmărire puteam din nou să aud. În această perioadă, una dintre cele mai dificile din viața mea, Dumnezeu mi-a pregătit una dintre cele mai mari surprize.

O prietenă, Doamna N., soția unui industriaș din Saint-Gall, fusese invitată să meargă în India, într-un centru ca și Caux, dar mai mic, care fusese creat de către Rajmohan Gandhi (nepotul lui Mahatma) și prietenii lui. Doamna N. avea mai mult de șaptezeci de ani și această invitație în India a surprins-o. Ea a exclamat : „Eu, să merg în India ? Și casa mea ? Și grădina mea ? Cine să-mi ducă bagajele ? Și ar mai trebui făcute și vaccinuri ! Nu, nu acum. O să ne mai gândim la asta anul viitor.“

Cîteva zile după aceea, ea m-a invitat, împreună cu doi prieteni, să o întîlnesc la micul dejun. Ne-a declarat că Dumnezeu i-a vorbit foarte clar și că trebuie să accepte această invitație fără să mai amîne nimic pentru anul viitor.

— Atunci, ce vei face ? am întrebat-o.

— Dacă Dumnezeu vorbește atît de clar, cum aș putea spune nu ? Am scris imediat în India, așa că nu mai pot da înapoi, a răspuns ea.

Mi se părea că toate temerile și reținerile i se spulberaseră. S-a întors spre mine și a adăugat :

— În reculegerea mea de azi dimineată am avut ideea de a te invita să mă însoțești în India.

De data aceasta, eu am fost cea care am avut un șoc ! Mă interesasem întotdeauna de ceea ce se petrece în această țară, doream să merg acolo o dată, dar îmi spuneam : „Numai nu acum !“

Mă simțeam încă prea fragilă pentru a mă angaja într-o asemenea călătorie și eram foarte înspăimântată. Știam că eu nu puteam risca această nouă aventură. În noaptea următoare mi-a fost imposibil să dorm. Mă gîndeam și mă rugam, cînd deodată, mi s-a părut că Dumnezeu era acolo, foarte aproape de mine și îmi spune :

— Amintește-ți tot ceea ce am făcut eu pentru tine. Și chiar și cînd te-am lăsat să treci printr-o încercare grea, o făceam întotdeauna din dragoste, pentru a te atrage la mine și ca să te fac să depinzi de mine. Acum, îți deschid un nou drum, și o fac tot din dragoste.

— Dacă aceasta este într-adevăr în planul tău, voi merge, am răspuns.

Orice teamă mi-a dispărut și în timpul întregii călătorii, care a fost minunată, dar nu întotdeauna ușoară, pacea sufletească nu m-a mai părăsit niciodată.

Acest voiaj m-a făcut să mă gîndesc la anii mei de școală. Detestam geografia. Din familie săracă, îmi intrase în cap că nu voi putea călători niciodată ; nu voiam deci să studiez decît ceea ce mi se părea util pentru viitorul meu. Refuzam să învăț nume de orașe, de mări și de fluvii îndepărtate pe care presupuneam că nu le voi vedea niciodată și pe care le voi uita din nou. Cînd învățătorul chema pe unul sau altul dintre noi la hartă eu încercam să mă ascund în spatele altora. Dar vai ! el îmi cunoștea slăbiciunea și, cu un surîs malițios mă chema în mod expres. Era teribil de amilitor, și cu toate astea nu mă corectam ! De cîte ori, mai tîrziu, nu am regretat această încăpîținare, și mi-a fost rușine că nu am cunoștințele elementare despre țările lumii !

Cunoscînd puține lucruri, avînd forță puțină, prea puțin descurcareață, trebuia să mă bazez de două ori mai mult pe cel care nu ne trădează niciodată.

Fără geantă

Plecarea noastră cădea într-un moment în care avuseseră loc mai multe deturnări de avioane. Cîteva zile mai înainte, un avion al Swissair fusese incendiat în deșertul Iordaniei

și noi trebuia să survolăm această regiune pentru a merge în India. Multe persoane spuneau că niciodată nu vor mai urca într-un avion ! Am telefonat la Doamna N. și am întrebat-o dacă nu se temea să plece într-un asemenea moment. „Nu, mi-a spus ea aproape mirată, dar tu, tu te temi ?“ Cum în ultimele zile, totul părea ceva mai calm, am hotărât să plecăm.

La aeroportul din Zürich, controlul a fost foarte sever. Apoi a urmat decolarea și, la apusul soarelui, zborul peste Mont-Blanc. Ce priveliște unică ! La Geneva, printre cei care au urcat în avionul nostru se găsea și primul ministru din Ceylon. Așteptam cu nerăbdare plecarea. Luminița din fața noastră s-a aprins pentru ca să ne prindem centurile. Dar motorul nu voia să pornească.

Deodată, la microfon, căpitanul ne-a anunțat că din motive de securitate, pasagerii sînt rugați să coboare din avion. Tăcuți, cu inima bătînd cu putere, ne-am dus în holul de sticlă al aeroportului unde, unul după altul, am fost supuși unui nou control din cap pînă în picioare. După ce totul a fost scotocit, ni s-au luat gențile de mînă în schimbul unui jeton. Am întrebat cînd ne vor fi înapoiate și ni s-a răspuns : „La Bombay.“ A fost un nou șoc. Nu mi-am putut păstra decît pașaportul ; cît despre prietena mea, ea și-a cerut carnetul de securi ! În sfîrșit, plecarea a avut loc, cu o întîrziere de trei ore.

Odată plecați, am realizat că fără gențile noastre eram aproape despuiate. Ne-am privit și aproape că am izbucnit în rîs. Dumnezeu ne luase în grija lui ; noi ne puseserăm toată încrederea în el, dar nu ne-am gîndit pînă atunci cîte certitudini mici și mari se găseau în gențile noastre : bilete de avion, portmoneu, ochelari ; eu nu puteam citi nimic, nu aveam pieptăn să ne aranjăm părul, nu mai aveam bomboane de supt, nici medicamentele de care ne gîndiserăm că am avea nevoie. Totul dispăruse.

A trebuit să călătorim astfel pînă a doua zi la prînz. Ni s-a spus că întîrzierea se datora unui anunț neașteptat cum că ceva grav s-ar petrece în avion. Totul fusese verificat cu mare grijă, dar atmosfera rămăsese încordată, se vedea neliniștea pe chipuri. Ne-am rugat pentru ca pacea să înlocuiască frica în inima fiecăruia. Poate că tocmai aceasta ne-a permis să devenim mai repede o familie.

La Atena, avionul a fost imediat înconjurat de militari, cu puștile îndreptate spre noi, te-ai fi putut crede în război.

De acolo, am plecat mai departe în direcția Karachi, survolând deșertul Persiei. Soarele a răsărit către ora trei dimineața și a luminat deodată munții și munți de nisip. În sfârșit, la amiază, am ajuns la destinație.

Bombay

Am coborât din avion profund recunoscătoare. Respiram pentru prima dată aerul cald din Bombay. În holul aeroportului, ventilatoarele mari din plafon făceau un zgomot puternic și oamenii mișunau. Gențile noastre erau îngrămădite pe jos în mijlocul holului. O stewardesă ne-a spus simplu : „Luați ce vă aparține.“ Toate, aproape că ne-am repezit la gențile noastre ; fiecare și-a găsit-o pe a ei și a constatat cu ușurare că totul era în perfectă stare.

O prietenă englezoaică a venit în întâmpinarea noastră. Ea ne-a condus prin Bombay. Rulam când pe străzi unde circulau indieni bătrâni bine îmbrăcați și unde se găseau magazine frumoase, când în bidonvilluri, unde oamenii sînt îmbrăcați în zdrențe pline de găuri. Pe străduțe, micile buticuri sînt deschise ; vînzătorii așezați pe mese, cu picioarele încrucișate, așteaptă clienții. Copii rătăcesc pe străzi pentru că nu au casă. Dacă vezi o asemenea mizerie, ea îți rămîne ca o spaimă în suflet.

În aceeași seară un avion mic ne-a dus la Poona, oraș cu un million de locuitori, înainte de a urca la Panchgani. Dimineața devreme, am fost trezite de strigătul negustorilor. Aceasta mi-a amintit de copilărie. Din nou am trecut pe aceste străzi pline de oameni, de copii, de animale de toate soiurile : cîini, porci, vaci, capre, boi, de-a valma într-un concert de claxoane. Nu ne puteam împiedica să rîdem, să exclamăm și să facem comparații cu Elveția.

Panchgani, la șase sute de kilometri de Bombay

Cu cît urcam, cu atît pajiștile deveneau mai verzi. Era aproape sfîrșitul sezonului ploilor și mici floricele alpestre ne încălzeau inima.

Regiunea Panchgani este foarte pitorească, este înconjurată de coline de un verde intens, iar pămîntul ei brun-

roșu este stîncos. Copacii bătrîni, aproape cocîrjați de bătrînețe, fac dintr-o dată un punct întunecat în peisaj. La apusul soarelui, toate acestea formează o priveliște unică.

În sfîrșit, iată-ne ajunse ! Un rînd de drapele ale mai multor țări, inclusiv al Elveției, fluturau la intrarea în grădină. Casa cea mare era împodobită cu vase cu mușcate de un roșu strălucitor.

Ajungeam într-un adevărat șantier. Într-adevăr, datorită darurilor a mii de persoane din Asia, din Europa și din alte continente, două clădiri frumoase fuseseră construite și erau în toi lucrările pentru construirea unei a treia case, unde trebuiau să fie o sufragerie, o sală de conferințe și un teatru. Arhitecții din mai multe țări își ofereau munca fără a cere un onorariu ; un sindicalist din Australia, venit cu soția lui pentru doi ani, supravegehea lucrările de tâmplărie, iar furnizorii indieni consimțiseră la reduceri importante de preț.

La această construcție lucrau vreo sută de muncitori, bărbați și femei. Unii, venind din vale, făceau în fiecare zi pînă la două ore și jumătate de drum pe jos, urcînd dimineața și coborînd apoi seara. Nu exista nici un utilaj pentru a facilita lucrările, căci trebuie să li se dea un lucru la cît mai mulți oameni pentru a le da astfel șansa să-și cîștige hrana zilnică.

Cei care răspundeau de lucrări, nu numai că le dirijau dar ei vegheau și pentru ca fiecare om să fie fericit și să-și găsească un sens vieții. Unii dintre acești muncitori spuneau : „Chiar dacă în altă parte ni s-ar oferi un salariu mai bun, nu am vrea niciodată să plecăm de aici.“

Ferma

În astfel de centre unde vin sute de oameni, între care mulți străini, hrana rămîne o problemă. În jur totul este arid ; țărăniile au renunțat să mai spere că aici ar mai putea face să crească ceva.

Panchgani este ca o oază ieșită din deșert. S-au construit cisterne pentru a colecta apa în timpul sezonului ploilor și a iriga pămîntul. Plimbîndu-ne prin grădini, eram foarte uimiți să vedem tot ce putea crește aici : roșiile începeau să se coacă,

erau parcele mari de fasole și de alte legume, foarte multe căpșuni aproape coapte, care făceau să-ți lase gura apă, un teren cu cartofi — lucru rar — era bun pentru a fi recoltat. Aproape de casă era un bazin în care se zbenguiau pești roșii și galbeni. Iarba semănată pentru vaci era deja frumoasă și verde. Se plantaseră straturi cu flori de toate culorile pentru a decora încăperile. După fiecare ploaie, vegetația crește cu o asemenea rapiditate încât o vezi tot mai mare de la o zi la alta.

O familie de fermieri din Noua Zeelandă și-a lăsat pământurile și a venit să ajute la organizarea unei ferme. Într-o bună zi au sosit primele vaci pe care niște prieteni australieni le trimiteau în dar. Astăzi, grajdul este plin și aceste vaci, în loc să dea cei trei litri de lapte obișnuiți în India, dau șapte pînă la opt litri pe zi. Surplusul este vîndut în școlile din satul Panchgani, unde este binevenit. Lipsa laptelui este o mare problemă în India; în general numai copiii și bătrînii îl pot primi. Niște prieteni din Luxemburg au trimis primele găini; acum sînt cîteva sute. Ce bucurie să strîngi atîtea ouă!

Cei din țînut

În regiunea Panchgani, ca și în restul Indiei, există mii de țărani săraci și oameni fără de lucru care cerșesc. Mulți dintre ei au venit la Panchgani ca să vadă ce se petrece aici, sau ca să participe la o conferință. I-am văzut pe mai mulți, printre mulți alții, care au renunțat să bea și să fumeze și au hotărît să-și folosească cîștigul pentru a-și hrăni copiii.

Mulți își abandonaseră pămînturile, crezînd că nu mai sînt rentabile. Văzînd tot ceea ce creștea în centrul nostru, au reînceput să-și cultive terenurile. Aceia care nu munciseră decît două pînă la trei ore pe zi s-au pus pe treabă cîte șapte și opt ore. Unii, care se certau înainte, au început să muncească împreună și rezultatul a fost cu mult mai bun. Au putut să recolteze destul pentru nevoile lor și chiar să împartă cu alții și să-și aducă contribuția la conferințe. Aceste experiențe au avut multe repercusiuni în tot țînutul; chiar și membrii conducerii zonale s-au interesat de ele.

Delegații din lumea întreagă

Urma să înceapă o conferință. Niște indieni măturau mîndri, cu o măturice, casa, grădina și chiar străzile. Cînd le spuneam bună ziua, în limba indiană „namaste“, ochii lor mari străluceau și ne strîngeau mîinile în semn de răspuns.

Delegații au sosit din Australia, din Noua Zeelandă, din diferite țări ale Asiei, Africii și Europei. Reprezentau diverse religii. Cum să conciliezi toate aceste rase, aceste religii, aceste mentalități într-o singură forță, capabilă să schimbe lumea? Numai acțiunea lui Dumnezeu poate reuși acest lucru. Frank Buchman ne învățase că atunci cînd omul ascultă, Dumnezeu vorbește, și cînd omul se supune, Dumnezeu acționează și miracolele se produc.

În cursul unei reuniuni am aflat că ne lipseau cinci sute de rupii pentru a-i plăti pe muncitori în seara aceea. După o clipă de tăcere, fiecare a dat cît a putut. Gîndindu-mă la acești muncitori, eram neliniștită, dar ce plăcere și ce mulțumire să-i vezi seara pe bărbați și pe femei ieșind din birou cu plata lor! Bucuria li se citea pe față, cei mai mulți aveau banii în mînă, îi numărau și zîmbeau îndepărtîndu-se. Știau dinainte ce vor face cu ei. Iar eu, care îmi aminteam de plata primită la fabrică, eu puteam să-i înțeleg și mă bucuram din toată inima odată cu ei.

Doamna N. și cu mine am avut și ocazia să le împărtășim experiențele noastre personale a ceea ce înseamnă transformare. Oamenii erau mirați să vadă o soție de industrie și o fostă muncitoare vorbind împreună. Deseori glumeam între noi spunînd că prietena mea îi reprezintă pe capitaliști și eu pe proletari.

Într-o zi, a sosit o delegație industrială, un patron, cadre și muncitori. Cu cîteva zile înainte au fost în fabrica lor grave incidente și un mort. Ei erau foarte neîncredători unii față de ceilalți. Dar la centrul din Panchgani, au învățat să-și asculte vocea interioară și, în fiecare zi, aveau loc noi reconcilierii între ei. Împreună, au hotărît să aducă un spirit nou în fabrica lor și în industria țării.

Fiecare participant la conferință ajută la treburile casei. În India bărbații nu au obiceiul de a face acest gen de muncă. La Panchgani, mulți au făcut primele lor experiențe și deseori se auzeau hohote de rîs. Un sindicalist a declarat vesel:

„Astăzi am făcut ceva ce nu am făcut niciodată în viață, am fost la bucătărie să pregătesc legumele, dar pentru că mama nu o să vrea să mă creadă, m-am fotografiat ca să i-o dovedesc.“

Dar participanții care mi-au lăsat cea mai puternică impresie au fost doi bărbați din casta „paria“ pe care Mahatma Gandhi îi numea „copiii Domnului“. Altădată, ei nu puteau merge la școală, nici să își facă o profesie.

În jurul unei cești de ceai, unul dintre ei ne-a povestit cum, ascultându-și vocea interioară, și-a schimbat viața. A hotărât să creeze pentru copiii din casta sa o școală serală pe care acum o frecventau aproape două sute cincizeci de elevi. El a găsit profesorii care să îi învețe alfabetul, dar a mai spus : „Nu vreau să învețe doar să citească și să scrie, mi-ar place să învețe și să fie cinstiți și să știe să trăiască în lumea noastră atât de plină de corupție“.

Locuiește într-o căsuță mică având două camere. Una servește de bucătărie. Zece persoane, familia lui și cea a fratelui lui, dorm în cealaltă. El se trezește dimineața foarte devreme și merge pe balcon ca să se reculeagă.

Așa cum sînt

Am fost foarte impresionată să văd că acești oameni atât de săraci din punct de vedere material aveau un suflet simplu, deschis, necontaminat de intelectualismul european, care le permitea să audă spontan vocea lui Dumnezeu.

În tinerețea mea, eu nu putusem învăța o meserie din lipsă de bani ; deseori i-am invidiat pe alții, imaginîndu-mi că prin mai multă instrucție aș fi putut fi mai de folos în lume.

Dar tocmai la Panchani am învățat cu adevărat că nu trebuie să fii chiar atât de instruit ca să îl slujești pe Dumnezeu. Contactul meu cu indienii m-a ajutat să mă accept odată pentru totdeauna așa cum sînt.

Pentru prima dată, poate am putut să-i spun lui Dumnezeu : „Mulțumesc că m-ai creat o femeie foarte simplă“. Și totuși, cînd privesc drumul parcurs mi se pare că am trecut printr-o universitate, aceea a vieții !

Anul Nou

Am avut șansa să asistăm în noiembrie la marea sărbătoare Diwali care este pentru indienii ceea ce sînt pentru noi Crăciunul și Anul Nou. Pentru mulți dintre ei, conturile sînt încheiate, Anul nou începe. Această sărbătoare este simbolul luminii ; toate casele sînt curățate de sus și pînă jos și decorate cu lumînări, chiar și străzile sînt măturate. Toți cei care o pot face își cumpără haine noi.

La marea ceremonie, toți stau pe jos în cerc, cu picioarele încrucișate, ca să mănînce „curry“ (o mîncare foarte condimentată) la lumina lumînărilor. Noi, străinii ceva mai în vîrstă, stăteam jos în jurul unei mese. Obiceiul cere ca frații să ofere un dar surorilor, care le-au gătit bine ; adesea ei le pregătesc și farse. Atmosfera este veselă și fericită..

După masă, toată lumea iese afară, în noapte, sub cerul splendid, înstelat ; se lansează focuri de artificii : nu este numai plăcerea de a vedea un spectacol, ci este și un act pios care constă în alungarea spiritelor rele. Religia lor recomandă ca fiecare, înainte de sărbătoare să-și facă ordine în viață ca să pornească mai departe cu inima curată și liberă.

Plecarea de la Panchgani

La sfîrșitul lui noiembrie, cu mare regret, a trebuit să părăsim acest loc în care găsiserăm atîția prieteni noi.

Era o magnifică zi însorită. Coborînd cu mașina, treceam din cînd în cînd pe lîngă un mic templu ; indienii, stînd jos, îi așteptau pe vizitatori sperînd să capete cîtiva bănuși. Pe malul unui heleșteu, cîteva femei, în sariul lor foarte colorat, spălau rufe ; unele loveau cu putere lenjeria de cîte o piatră, altele o întindeau pe iarbă ca să se usuce la soare.

Puțin mai departe am întîlnit o ceată întregă de țigani. Ce tablou multicolor și simpatic. Era ca o ilustrație din cărțile mele de copil. În mijlocul grupului mergeau mai multe perechi de măgari, legați doi cîte doi de o bară. Măgarii le purtau pe țigăncile mame cu bebelușii lor în brațe. Între ei, atîrnate de bară, se legănau coșuri cu tot felul de lucruri. Uneori ieșea de acolo chiar și un cap de copil, care părea foarte mulțumit. De-a lungul cortegiului, cîinii vegheau ca

totul să meargă bine. Țigani erau de-a dreptul acoperiți de bijuterii ; le aveau în mas, în jurul capului, la centură, pe degete, la picioare. Și toate scînteiau în soare și aproape că ne orbeau. Nu aș fi putut să-mi imaginez toată lumea aceasta în mijlocul civilizației noastre occidentale ; dar aici, aveau un aer atît de fericit !

Un avion mic ne-a dus pentru cîteva zile la Bombay, unde am resimțit și mai mult marea sărăcie a Indiei văzînd aceste familii care nu au nici măcar o baracă să se adăpostească și care locuiesc pe trotuare. Acest spectacol ne strîngea inima și te întrebi cum este posibil ca atîția oameni să poată trece pe lîngă această suferință fără a fi impresionați. Am înțeles că aceasta se întîmplă pentru că este chiar prea multă sărăcie : în fața unei asemenea probleme care îți depășește limitele, te blindezi, devii dur, singurul fel de a te apăra. Dacă nu aș fi fost convinsă că totul se poate schimba în lume, aș fi avut probabil aceeași atitudine. Doresc cu ardoare ca lumina de speranță care strălucește la Panchgani să se extindă puțin cîte puțin în această țară imensă.

Delhi

Dacă Bombay este un oraș vechi în care te simți chiar în inima vieții indiene, este o adevărată ușurare să te vezi ajuns la Delhi, unde sărăcia este mai puțin vizibilă. Chiar dacă și aici sînt bidonviluri, există ceva mai mult confort și îți dai seama că aici este sediul guvernului. În afară de clădirile oficiale care sînt impresionante, mai sînt și vechile fortificații și o imensă grădină zoologică în care am putut vedea tigri.

Delhi este mai la nord și aici ne-a fost mai puțin cald. În Europa în noiembrie și decembrie iarna este în toi. Dar aici, Doamna N. și cu mine ne bucuram de zile însorite și nu am avut nevoie de umbrele decît ca să ne protejăm de soare. Totuși, dimineața și seara întîlneam indieni cu fulare de lîină în jurul capului, încotoșmănați în pături mari, călduroase. Ne-am gîndit mai întîi că erau bolnavi ; și numai după aceea am înțeles că aceasta este îmbrăcămîntea lor de iarnă. Pentru că în case nu există încălzire sau sobe, îi poți vedea seara mîncînd curry în jurul unui foc aprins ca să se încălzească.

Aceste scene de familie văzute printr-o perdea de fum erau în rest foarte simpatice.

Într-o zi, am fost invitate la o cină cu tradiționalul curry. Tatăl gazdei noastre fusese un erou național și monumentul lui se găsește în centrul orașului. El însuși este unul dintre șefii partidului de opoziție. El și soția lui au asistat, acum mulți ani, la o conferință de la Caux. Convins că țara lui are nevoie de principii morale absolute, el dorea să îi întâlnim prietenii săi politici. Au venit vreo doisprezece, cu soțiile lor, acestea îmbrăcate în niște sari magnifice.

Necunoscînd nimic din politica indiană, mi-am spus : „Ce o să facem noi în acest mediu ?“ și am ezitat mult dacă să accept această invitație. Dar în timpul momentului de liniște și meditație, mi-a venit gîndul că trebuia să fiu pur și simplu eu însămi și să îi duc gazdei flori, deși asta nu se obișnuia.

La sosire, am fost prezentată gazdei și, atunci cînd am vrut să-i dau florile, ea a spus în șoaptă :

— Nu pentru mine, ci pentru soțul meu căci este aniversarea zilei lui de naștere.

— La mulți ani ! i-am spus atunci gazdei, întinzîndu-i buchetul.

Timiditatea mea a dispărut în fața bucuriei lui !

Cînd ești la Delhi nu poți să nu mergi pînă în orașul Agra, unde se găsește Taj-Mahal. Este un mausoleu în întregime din marmură, construit de un împărat în amintirea iubitei sale soții : una dintre cele șapte minuni ale lumii.

Acolo, pentru prima dată, am locuit două zile într-un hotel internațional. Ceea ce m-a impresionat cel mai mult au fost servitorii cu costumele lor minunate, cu turbanele roz sau verzi, cu atitudinea lor demnă și nobilă, servind discret fără a deranja și fără a se face remarcați. Unul dintre ei mi-a povestit că era în acest loc de șapte ani și că era pe deplin fericit. Știind eu însămi ce înseamnă să fii în serviciul cuiva de dimineața pînă seara, a trebuit să recunosc că eu eram departe de a fi avut întotdeauna această dăruire de sine pentru a-mi îndeplini misiunea. Și mi-am spus : „Acest spirit altruist nu este oare tocmai ceea ce ne trebuie cel mai mult în instituțiile și în familiile noastre ? Dacă am învăța din nou să avem grijă unii de alții !“

La soția ministrului

Să o vizitez pe soția unui ministru era chiar ultimul lucru pe care m-aș fi gândit să-l fac. Dar în planul lui Dumnezeu totul este posibil. Chiar înaintea plecării noastre, am fost invitate la soția ministrului unui mare Stat indian, care are în jur de cincisprezece milioane de locuitori.

Am ajuns cu oarecare emoție, rugîndu-ne, dar ea ne-a primit cu o asemenea grație și demnitate încît toată teama ne-a dispărut. De-abia ne-am așezat într-un salon primitor, cu mobile vechi frumoase, că ea ne-a și bombardat cu întrebări : „De ce ați venit în India ? Ce credeți despre această țară ? Care sînt experiențele voastre aici ?“ Încurajate de ea, i-am spus ce ne învățaseră indienii prin simplitatea și prin umilința lor, precum și toate convingerile pe care le aveam pentru țara ei și pentru lume.

Cînd a aflat că Doamna N. are mai mult de șaptezeci și cinci de ani, că ascultă în fiecare zi vocea interioară pentru a se supune voinței lui Dumnezeu și că tocmai în acest fel simțiserăm noi că trebuia să mergem în India, ea a exclamat : „Oh ! vă rog, rămîneți în India, avem nevoie de femei ca dumneavoastră ca să mă ajute.“ Ne-a însoțit la mașină, repetîndu-ne : „Vă rog, reveniți.“

Plecarea

Două zile după aceea, părăseam India. În avion, stînd lîngă un hublou, am zărit departe un lanț de ghețari. Am întreat-o, foarte agitată, pe stewardesă dacă era Himalaia ! Căpitanul a confirmat prin difuzor. Timp de patruzeci de minute, acești ghețari maiestuoși au defilat sub ochii noștri într-o lumină orbitoare. Era un vis realizat !

Această călătorie în India a reprezentat pentru Doamna N. ca și pentru mine, încununarea vieții noastre.

Dar era bine să ne întoarcem în țară. Am fost uimită să constat cît de mulți oameni în Elveția cred că cea mai mare problemă în India este sărăcia. Totuși Rajmohan Gandhi, fiul lui Mahatma, ne-a spus : „Avem nevoie de ajutor material, dar dacă voi, europenii, ne-ați da toți banii voștri pînă la a deveni voi înșivă săraci, și tot nu ne-ați ajuta îndeajuns, căci

cel mai mult avem nevoie de bărbați și de femei care să dea o rezolvare corupției și violenței și să ne învețe să muncim și să ne unim !“

Turcia

„Trebuie să purtăm lumea întregă în inima noastră“, spunea adesea Frank Buchman. Mă întrebam cum este posibil acest lucru.

La câțiva ani după călătoria în India, o turcoaică tânără, care dorea să învețe franceza, a venit să trăiască timp de două luni în căminul nostru. Prin ea am învățat eu să înțeleg caracterul și obiceiurile Turciei.

Puțin mai târziu, părinții ei și niște prieteni care se interesau de Reînarmarea morală au invitat un grup de femei simple din Europa să vină în țara lor.

Prietenii noștri turci au pregătit cu grijă un program pentru fiecare zi. În timpul meselor servite în diverse familii sau la restaurant, dar și în timpul vizitei orașului Istanbul, cu moscheile și muzeele lui minunate, s-au legat prietenii pe viață. Am învățat să ne ascultăm împreună vocea interioară și să împărtășim ceea ce ne stătea mai mult pe suflet. Înțelegeam că nici tradițiile nici zonele geografice diferite din care veneam, nu ne pot împiedica să luptăm împreună pentru un scop comun, pentru o lume fără ură și fără diviziuni.

Problemele de supraviețuire ale Turciei sînt mari, forțele negative acționează cu înverșunare printre tineri. Dar acest popor cu suflet cald, care oferă o ospitalitate ca nicăieri în altă parte, este cu siguranță chemat să dea ceva lumii.

Un an după aceea, această voce interioară mi-a dictat, în timpul momentului meu de reculegere, să mă întorc în Turcia. Pentru că prevăzusem să merg la o conferință la Londra, nu eram deloc pregătită să mă supun. Deci timp de trei săptămîni am ascuns acest gînd. Cînd am început să fiu din ce în ce mai agitată și mi-am pierdut liniștea sufletească, am acceptat să-mi las sfărîmată propria voință și să fiu gata pentru orice. Am vorbit despre asta cu niște prieteni : ei nu s-au îndoit deloc că ideea de a mă întoarce în Turcia era o inspirație bună.

Și așa am plecat din nou, cu o prietenă, văduva unui pastor. În timpul celor cinci săptămâni pe care le-am petrecut acolo, am fost invitate la treizeci și opt de întâlniri în numeroase familii. Ne simțeam foarte neajutate, dar în fiecare seară ne puneam în genunchi și Dumnezeu ne dădea din nou forța și inspirația pentru a fi noi înșine și să dăm și noi ceea ce el ne dădea nouă. Am înțeles astfel că, încetul cu încetul, lumea întreagă ocupă un loc în inima noastră.

CONCLUZIE

Am ajuns la sfîrșitul acestei povestiri. Am împlinit șaptezeci de ani cu sănătatea mea fragilă. Nu mă gîndeam să ajung pînă aici ! Și iată-mă la „vîrsta a treia“. Dar de fapt ce înseamnă asta ? În copilăria mea, nu se vorbea despre ea. Mă gîndesc la bunicii mei, care crescuseră doisprezece copii și care, pînă la optzeci de ani, coborau în fiecare dimineață la subsol ca să țeasă. Nu exista asigurare pentru bătrînețe ! Totuși, nu i-am auzit niciodată plîngîndu-se de cineva sau revendicînd ceva. Erau săraci, dar uniți și se temeau de Dumnezeu.

Pentru mine, care am trăit prin credință, fără nici un salariu de treizeci de ani, sosirea în fiecare lună a unui ajutor de bătrînețe reprezintă un imens cadou. Întotdeauna am dorit să-mi exprim recunoștința față de Stat și față de cei care au realizat această minunată operă de solidaritate. Acest lucru îmi permite să-mi împart micuțul meu apartament cu una dintre prietenele mele și este pentru prima oară în viața mea cînd pot și eu să spun : „Sînt la mine.“

Dar știu că atît nu este suficient ca să fii fericit, cînd ești în vîrstă. Cunosc multe persoane care, foarte sănătoase sau bolnave, își trăiesc vîrsta cu bucurie și curaj, încurajîndu-i și pe ceilalți. Dar mi-e inima grea cînd constat că *mulți dintre noi am pierdut noțiunea de sens al vieții și nu mai știm pentru cine și pentru ce trăim.*

Într-o zi, cînd eram bolnavă și fără putere, un prieten, profesor de teologie, mi-a spus : „Dacă în fiecare casă, ar fi o persoană bolnavă care se roagă pentru cei apropiați precum și pentru lume, *această lume ar fi cu totul altfel.*“

Tineri sau mai puțin tineri, lumea nu are urgentă nevoie de noi toți. Vîrsta nu ne poate împiedica să-l ascultăm pe Dumnezeu și să I ne supunem. Generalul Mac Arthur a spus : „Nu devii bătrîn pentru că ai trăit un anumit număr de ani ; devii bătrîn pentru că ai dezertat de la idealul tău. Anii ridează pielea, renunțarea la ideal ridează sufletul.“ Și Sfîntul Paul (II Cor. 4. 16) : „Chiar și atunci cînd ființa noas-

tră exterioară se distruge, ființa noastră interioară se reînnoiește din zi în zi.“

Cînd mi s-a cerut să-mi scriu povestea vieții, am acceptat din supunere la o convingere interioară. Deschizînd Noul Testament, am nimerit peste textul (II Cor. 4. 7) : „Noi ducem o asemenea comoară în vase de lut, pentru ca această mare putere să fie atribuită lui Dumnezeu și nu nouă.“ În mintea mea, eu vedeam un izvor care țîșnește și debordează dintr-un asemenea vas. O voce interioară mi-a spus : „Iată viața ta, ea este umană și comună, dar plină de miracole pe care le-am făcut pentru tine, scri-o !“

Nu sînt o intelectuală, sînt o femeie foarte simplă. Am scris tremurînd. Nu mă simțeam deloc în stare, dar această povestire a putut vedea lumna tiparului grație lui Dumnezeu și grație prietenilor mei, cărora le datorez o imensă recunoștință. Dacă am putut trăi atîtea lucruri, nu este cu nimic meritul meu. Este al Celui care mi-a dat totul și care m-a condus extraordinar de bine : și Lui îi mulțumesc și Îl venerez.

Cred că mii de oameni ca mine pot afla că Dumnezeu există, că ne iubește, că ne vorbește și face miracole. Sînt convinsă că El are un plan pentru fiecare dintre noi cei care căutăm UN SENS VIEȚII.

CUPRINS

Prefață	5
Prefață la ediția românească	7
Idem în limba franceză	9
Cuvînt înainte	11
I Copilăria	13
II Îmi cîștig existența	23
III La căminul pentru colegieni	29
IV „Marea Aventură“	38
V Caux	50
VI În Franța	57
VII În Olanda	61
VIII În America Latină	64
IX O patiserie nouă	75
X India	78
Concluzie	93

Imprimat la I.I.T.E.A. APIMONDIA — București